

Aikuisen temperamentin vaikutus äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen

Essi Laiho
Riikka Matikainen
Pro gradu -tutkielma
Psykologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kesäkuu 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

LAIHO, ESSI JA MATIKAINEN, RIIKKA: Aikuisen temperamentin vaikutus äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen Pro gradu -tutkielma, 34 s.

Ohjaaja: Miiamaaria Kujala

Psykologia

Kesäkuu 2023

Tämän pro gradu- tutkielman tarkoituksena oli tutkia aikuisen temperamentin vaikutusta äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Aikuisen temperamenttia mitattiin Adult Temperament Questionnaire-mittarin lyhennetyin version avulla. Äidin ja lapsen välistä suhdetta mitattiin The Child-Parent Relationship Scale -mittarin läheisyys -osiolla. Omistajan ja koiran välistä suhdetta mitattiin Monash Dog Owner Relationship Scale -mittarin tunneside -osiolla. Aikuisen temperamentin vaikutuksen lisäksi tutkittiin, oliko äidin ja lapsen suhteen läheisyydellä yhteyttä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen.

Osallistujien vastaukset kerättiin internetpohjaisen kyselyn avulla ja otoskoko oli 122 tutkimushenkilöä. Kaikki tutkimushenkilöt olivat koiranomistajia, joilla oli lapsia, joten tutkimuksessa tutkitaan saman henkilön temperamentin vaikutusta suhteeseen lapsensa kanssa sekä suhteeseen koiransa kanssa. Tutkimus toteutettiin korrelaatioita tarkastelemalla sekä Fisherin Ztestillä.

Tässä tutkimuksessa ulospäinsuuntautuneemmat äidit olivat läheisempiä lapsensa kanssa. Korkeammat pisteet negatiivisesta affektiivisuudesta saaneet äidit vaikuttivat olevan vähemmän läheisiä lapsensa kanssa. Korkeampi aikuisen aisti- ja tunneherkkyys näytti vaikuttavan äidin ja lapsen läheisyyteen sitä lisäävästi sekä omistajan ja koiran tunnesiteeseen positiivisesti. Lisäksi negatiivisen affektiivisuuden nähtiin vaikuttavan äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran välisiin suhteisiin päinvastaisilla tavoilla. Negatiivinen affektiivisuus vaikutti äidin ja lapsen läheisyyteen sitä heikentävästi ja omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen sitä lisäävästi.

Tämä tutkimus tarjoaa arvokasta lisätietoa aikuisen temperamentin vaikutuksesta äidin ja lapsen väliseen suhteeseen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Aikuisen temperamentin nähtiin olevan yhteydessä äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen sekä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen. Erityisesti negatiivisen affektiivisuuden sekä ulospäinsuuntautuneisuuden nähdään olevan merkityksellisiä aikuisen temperamenttipiirteitä äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran välisten suhteiden kehittymiselle.

Avainsanat: Aikuisen temperamentti, äidin ja lapsen suhde, läheisyys, omistajan ja koiran suhde, tunneside, ATQ-77, MDORS, CPRS
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Department of Psychology

LAIHO, ESSI JA MATIKAINEN, RIIKKA: Effects of the adult's temperament on the mother-child relationships and on the dog-owner relationships Master's thesis, 34 pp.

Supervisor: Miiamaaria Kujala

Psychology June

2023

In this master's thesis we studied the effects of the adult's temperament on the mother-child relationship and on the dog-owner relationship. The adult's temperament was measured with the short version of the Adult Temperament Questionnaire-scale. The mother-child relationship was measured with The Child-Parent Relationship Scale, of which only the Closeness-scale was utilized in this study. The dog-owner relationship was measured with the Perceived Emotional Closeness sub-scale of the Monash Dog Owner Relationship Scale. We also assessed whether the CPRS Closeness-scale and the MDORS Perceived Emotional Closeness sub-scale were correlated with each other.

The sample of this study was collected with an internet-based questionnaire and the sample size was 122 people. All the subjects were dog owners with children. Correlations and the Fisher's Z-test was used in this study.

Our main result was that extroverted mothers had greater closeness with their children than less extroverted ones. Furthermore, adults with higher negative affect had worse closeness with their children. We also found that negative affect may have a negative correlation with the mother-child relationship and a positive correlation with the dog-owner relationship. Moreover, orienting sensitivity had an indicative positive correlation with the mother-child relationship and the dog-owner relationship.

This research provides insight into the effects which the adult's temperament has on the mother-child relationship and the dog-owner relationship. Our results suggest that the adult's temperament was correlated with the mother-child closeness and the dog-owner emotional closeness. Especially negative affect and extroversion were relevant temperament factors affecting mother-child and dogowner relationship development.

Keywords: Adult temperament, mother-child relationship, dog-owner relationship, closeness, emotional closeness, ATQ-77, MDORS, CPRS

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1. Ihmisen temperamentti	1
Temperamentin määrittely ja tutkiminen	1
Temperamentin ja persoonallisuuden yhteys	3
1.2. Vanhemman ja lapsen välinen suhde	3
Vanhemman ja lapsen välisen suhteen erityispiirteet	3
Läheisyys vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa	5
Temperamentin vaikutus vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen	5
1.3. Omistajan ja koiran suhde	7
Koira ihmisen kumppanina	7
Tunneside koiran ja omistajan välisessä suhteessa	7
Omistajan temperamentin vaikutus koiran ja omistajan suhteeseen	9
1.4. Tutkimuskysymykset	10
2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
2.1. Aineisto	12
2.2. Mittarit ja muuttujat	13
Aikuisen temperamentti	13
Läheisyys äidin ja lapsen välisessä suhteessa	14
Tunneside omistajan ja koiran suhteessa	14
2.3. Tilastolliset analyysit ja tutkimusmenetelmät	14
3. TULOKSET	15
3.1. Kuvailevat tulokset	15
3.2. Aikuisen temperamentin yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen	16
3.3. Äidin ja lapsen läheisyyden yhteys omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen	17
4. POHDINTA	18
4.1. Aikuisen temperamentin vaikutus tutkittuihin suhteisiin	19
4.2. Äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran suhteeseen vaikuttavat tekijät	20

4.3. Tutkimuksen rajoitukset ja vahvuudet	23
4.4. Tutkimuksen merkityksellisyys ja jatkotutkimuskysymykset	25
4.5. Johtopäätökset.....	26
LÄHDELUETTELO	28

1. JOHDANTO

Temperamentti vaikuttaa monin tavoin jokapäiväiseen elämäämme. Sen vaikutukset näkyvät esimerkiksi vuorovaikutustilanteissa, tyyliässä toimia arjessa ja uusia asioita kohdattaessa (Keltikangas-Järvinen, 2022; Kochanska, Friesenborg, Lange & Martel, 2004). Temperamentin vaikutusta vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen on tutkittu laajalti ja sen tiedetäänkin vaikuttavan esimerkiksi vuorovaikutuksen laatuun ja empaattisuuteen lasta kohtaan (Kochanska ym., 2004; Pai ja Ha, 2012). Myös omistajan temperamentin vaikutusta omistajan ja koiran väliseen suhteeseen on mielekästä tutkia, sillä koiran kognitio on preverbaalisen lapsen tasolla (Tomasello & Kaminski, 2009) ja omistajan ja koiran välistä suhdetta rinnastetaan lapsen ja vanhemman suhteeseen (Topál ym., 1998). Tutkimusaihe on kuitenkin verrattaen uusi ja lisää tietoa tarvitaan. Koska omistajan ja koiran suhde rinnastetaan osin vanhemman ja lapsen suhteeseen, on myös mielekästä selvittää, ovatko temperamentin vaikutukset samankaltaiset molemmissa suhteissa lapsen äidin ollessa myös koiranomistaja.

Tässä Pro gradu -tutkielmassa pyrimme selvittämään vaikuttaako aikuisen temperamentti omistajan ja koiran väliseen suhteeseen samalla tavoin kuin sen tiedetään vaikuttavan äidin ja lapsen väliseen suhteeseen. Tutkimme tätä otoksella, jossa koiran omistava äiti on kuvannut suhdettaan sekä koiraan että lapseen. Jos temperamentilla havaitaan olevan vaikutusta, tarkistetaan, vaikuttavatko suhteissa samat vai eri temperamenttipiirteet. Lisäksi selvitetään, onko äidin ja lapsen suhteen läheisyydellä yhteyttä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen. Tutkimuksen tavoitteena on tuoda lisää tietoa aikuisen temperamentin vaikutuksesta tutkittuihin suhteisiin, sekä vertailla suhdetta lapseen ja koiraan.

1.1. Ihmisen temperamentti

Temperamentin määrittely ja tutkiminen

Temperamentilla tarkoitetaan luontaisia taipumuksia, jotka vaikuttavat yksilön aktiivisuuteen, reaktiivisuuteen, emotionaalisuuteen, sosiaalisuuteen ja tahdonalaiseen itsesääteelyyn (Goldsmith ym., 1987; Evans & Rothbart, 2007). Temperamentti ilmenee esimerkiksi ihmisen toiminnan tyyliässä, sekä siinä, miten hän suhtautuu uusiin asioihin (Keltikangas-Järvinen, 2022). Temperamentti kehittyy

yksilön perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksessa ja sen tärkeimmät ainekset ovat nähtävillä jo varhain lapsuudessa (Goldsmith ym., 1987; Shiner ym., 2012). Temperamenttipiirteet eivät kuitenkaan ole täysin pysyviä, vaan aivojen kehitys yhdessä muiden biologisten ja ympäristötekijöiden kanssa muovaavat yksilön temperamenttia läpi elämän (Shiner ym., 2012). Kaikki temperamenttipiirteet esiintyvät jokaisessa yksilössä niiden voimakkuuksien vaihdellessa normaalijakaumaa mukailten (Keltikangas-Järvinen, 2022). Mitään temperamenttipiirrettä itsessään ei voida arvottaa hyväksi tai huonoksi, vaan yksittäisen temperamenttipiirteiden hyödyllisyyden tai haitallisuuden ajatellaan olevan tilannesidonnaista. Temperamentti on keskeinen tekijä monien yksilöllisten erojen synnyssä. Lisäksi temperamentti on keskeinen tekijä myös persoonallisuuden ymmärtämisessä, sillä persoonallisuus muotoutuu vauvaiässä ja lapsuudessa syntyneiden temperamenttierojen pohjalta (Rothbart, Ahadi, & Evans, 2000).

Temperamentin tutkimiseen on kehitetty useita mittareita. Tässä tutkielmassa käytettiin suomennettua versiota Adult Temperament Questionnaire -kyselyn (ATQ) lyhennetystä versiosta (ATQ-77) (Evans ja Rothbart, 2007). Kyselyssä mitattavat aikuisen neljä temperamenttipiirrettä ovat negatiivinen affektiivisuus (negative affectivity), ulospäinsuuntautuneisuus (surgency/extraversion), tahdonalainen itsesäätely (effortful control) sekä aisti- ja tunneherkkyys (orienting sensitivity). Negatiivisella affektiivisuudella tarkoitetaan taipumusta kokea negatiivisia tunteita kuten surullisuutta, epämukavuutta, vihaa/turhautumista ja pelkoa (Evans & Rothbart, 2007; Rothbart ym., 2000). Ulospäinsuuntautuneisuus ilmenee esimerkiksi sosiaalisena käytöksenä, voimakkaista ja uusista ärsykkeistä nauttimisena, sekä taipumuksena kokea myönteisiä tunteita. Tahdonalaisella itsesäätelyllä tarkoitetaan esimerkiksi kykyä keskittyä ja vaihtaa tahdonalaisesti huomion kohdetta, kykyä tehdä myös itselle vähemmän mieluisia asioita ja kykyä ehkäistä asiaankuulumatonta käytöstä ja reaktioita. Aisti- ja tunneherkkyys ilmenee esimerkiksi taipumuksena havaita herkästi omasta kehosta ja ympäristöstä peräisin olevia ärsykejä, sekä taipumuksena herkkään tunteiden kokemiseen.

Aikuisuuden temperamenttia kuvaavia temperamenttiteorioita on useita, ja ne poikkeavat toisistaan niin temperamenttipiirteiden kuin niiden määränkin osalta (Keltikangas-Järvinen, 2022). Temperamenttipiirteiden määrät vaihtelevat yhdestä kuuteen piirteiden ollessa osin samoja (ks. Cloninger, Svrakic & Przybeck, 1993; Eysenck, 1944; Rothbart ym., 2000; Shiner ym., 2012; Strelau, 1998; Strelau & Zawadzki, 1993). Temperamenttipiirteitä, jotka mainitaan useissa teorioissa ovat esimerkiksi ulospäinsuuntautuneisuus (Eysenck, 1944; Evans & Rothbart, 2007), sinnikkyys (Cloninger ym., 1993; Strelau & Zawadzki, 1993) ja aktiivisuus (Shiner ym., 2012; Strelau & Zawadzki, 1993).

Temperamentin ja persoonallisuuden yhteys

Koska aiempaa tutkimusta omistajan temperamentin vaikutuksesta omistajan ja koiran väliseen suhteeseen on vähän, ja aiempi tutkimus on keskittynyt omistajan persoonallisuuden merkitykseen, tarkastelemme seuraavassa lyhyesti myös persoonallisuuden ja temperamentin yhteyttä. Temperamentti on osa persoonallisuutta ja vaikuttaa siihen, minkälaiseksi aikuisen persoonallisuus kehittyy (Rothbart ym., 2000). Persoonallisuusteoria pohjautuvat perimmäisiin temperamenttiprosesseihin, mutta persoonallisuus ja temperamentti voidaan katsoa erillisiksi kokonaisuuksiksi (Evans & Rothbart, 2007). Persoonallisuus on ajatusten, tunteiden ja käyttäytymisen muodostama kokonaisuus, jolle ominaista on pysyvyys eri tilanteissa ja eri aikoina (Metsäpelto ym., 2015). Persoonallisuutta kuvataan psykologiassa esimerkiksi viiden suuren persoonallisuuspiirteen (Five Factor model, FFM/Big Five) ja the Five Factor Theory persoonallisuusteorian (FTT) avulla (McCrae & Costa, 2003; McCrae & Costa, 2008). Erityisesti psykologiassa on tutkittu temperamentin yhteyttä FFM-persoonallisuuspiirteisiin eli ekstroversion, neuroottisuuteen, sovinnollisuuteen, avoimuuteen ja tunnollisuuteen (Angleitner & Ostendorf, 1994; Rothbart ym., 2000).

Temperamenttipiirteistä negatiivinen affektiivisuus on positiivisesti yhteydessä persoonallisuuteen liitettyyn neuroottisuuteen ja negatiivisesti yhteydessä sovinnollisuuteen (Rothbart ym., 2000). Tahdonalainen itsesäätely puolestaan on positiivisesti yhteydessä persoonallisuuspiirteistä tunnollisuuteen ja negatiivisesti yhteydessä neuroottisuuteen. Ulospäinsuuntautuneisuus on positiivisesti yhteydessä ekstroversion ja avoimuuden kanssa. Aisti- ja tunneherkkyydellä on puolestaan positiivinen yhteys avoimuuteen. Koska tällaiset vastaavuudet ovat löydettävissä, niin hyödynnämme aiheen teoreettisessa viitekehyksessä myös persoonallisuustutkimuksen kirjallisuutta.

1.2. Vanhemman ja lapsen välinen suhde

Vanhemman ja lapsen välisen suhteen erityispiirteet

Vanhemman ja lapsen välinen suhde on erityinen verrattuna muihin lähisuhteisiin, sillä vanhemman ja lapsen asemat ovat suhteessa erilaiset (Canary, Cupach & Messman, 1995). Lapsen turvallisuuden tarve on erityisen suurta vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa, sillä pieni lapsi on puolustuskyvytön ja haavoittuvainen, sekä tarvitsee huolehtijaa. Lapsi on riippuvainen siitä, että

vanhempi täyttää hänen tarpeensa (Dix, 1992), jolloin lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen muodostuminen on luonnollista (Prior & Glaser, 2006). Kiintymyssuhteella tarkoitetaan yksilön ja kiintymyksen kohteen välistä sidettä, joka perustuu yksilön luonnolliseen tarpeeseen kokea olonsa turvallisiksi sekä suojelluksi (Ainsworth, 1979; Bowlby, 1977; Prior & Glaser, 2006).

Vanhemman ja lapsen suhteen muodostumisen taustalla on oksitosiinihormoni. Oksitosiini on neuroeptidi eli viestimolekyyli, jonka on yhteydessä sosiaalisen siteen, äidillisen huolenpidon (Bartz ym., 2011) sekä kiintymyksen muodostumisen kanssa (Gordon ym., 2010) jo heti äidin raskausaikana sekä synnytyksen jälkeen (Feldman, Weller, Zagoory-Sharon & Levine, 2007). Lisäksi oksitosiinin määrä vanhemman kehossa lisääntyy, kun vanhemman ja lapsen välinen suhde kehittyy ja vuorovaikutuksen määrä vanhemman ja lapsen välillä lisääntyy (Gordon ym., 2010).

Vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa on kaksi aktiivista toimijaa, jotka kummatkin muokkaavat vuorovaikutusta omalla toiminnallaan (Dix, 1992). Vuorovaikutussuhteelle tärkeää on jaettu positiivinen affektiivisuus, jolloin vanhempi ja lapsi tuntevat positiivisia tunteita yhteisessä tilanteessa (Kochanska ym., 2004). Jaettu positiivinen affektiivisuus vaikuttaa esimerkiksi lapsen empaattisuuden ja moraalien kehittymiseen sekä haluun imitoida vanhempiaan. Vanhemman ja lapsen välisen suhteen laatu vaikuttaa lapsen emotionaaliseen kehitykseen, koulusuoriutumiseen sekä sosiaaliseen kasvuun (Driscoll & Pianta, 2011).

Vanhemmat muokkaavat vuorovaikutussuhdettaan lapseen kahdenlaisten tavoitteiden pohjalta: vanhempaan itseensä kohdistuvat ja lapseen kohdistuvat tavoitteet (Dix, 1992). Itseensä kohdistuvia tavoitteita ovat esimerkiksi taloudellinen vaurastuminen ja sosiaalisten suhteiden saaminen, jotka tekevät elämästä helpompaa ja mahdollistavat myös lapsille tietynlaisen elämän. Lapseen keskittyvät tavoitteet voivat olla empaattisia tai sosiaalisia tavoitteita. Empaattisten tavoitteiden tarkoituksena on täyttää lapsen tarpeet ja halut esimerkiksi leikkimisen ja hoivaamisen kautta. Sosiaaliset tavoitteet käsittävät yhteiskunnassa pärjäämiseen liittyviä asioita, jotka edistävät lapsen elämää – kuten lapsen opettamista. Jos tavoitteet vanhemman ja lapsen välillä ovat yhteneväiset, kummatkin etenevät kohti samoja päämääriä edistäen suhteessa olevaa positiivista affektiivisuutta. Erityisen tärkeää yhteneväisten tavoitteiden saavuttamisessa on vanhemman empaattisuus. Empaattinen vanhempi ottaa lapsen tarpeet huomioon ja muokkaa ympäristöä lapsille sopivaksi esimerkiksi sosiaalisten suhteiden ja harrastusten kautta lisäten osaltaan suhteen positiivista affektiivisuutta.

Läheisyys vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa

Tässä tutkielmassa vanhemman ja lapsen suhdetta tarkastellaan The Child-Parent Relationship Scale-mittarilla (CPRS) suhteen läheisyyttä mittaavaan osioon kautta (Driscoll & Pianta, 2011).

Läheisyydellä tarkoitetaan suhteen lämpimyyttä, kiintymystä ja avoimuutta. Koska läheisyys ei ole määritelmältään suoraan verrattavissa tässä tutkielmassa tarkasteltavaan omistajan ja koiran suhdetta mittaavaan tunnesiteeseen, lähestytään vanhemman ja lapsen suhdetta myös kiintymyssuhteen kautta. Kiintymyssuhdekäyttäytymistä on tutkittu niin vanhemman ja lapsen (Ainsworth ym., 1969) kuin omistajan ja koiran (Topál ym., 1998) välisissä suhteissa.

CPRS-mittarin kysymykset perustuvat kiintymyssuhdeteorioihin sekä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta kuvaavaan kirjallisuuteen (Driscoll & Pianta, 2011). Äidin ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta on tutkittu vierastilannemenetelmän avulla havainnoimalla lapsen läheisyys- ja tutkimiskäyttäytymistä vierastilanteessa, sekä havainnoimalla äitejä ja lapsia kotiympäristössään (Ainsworth ym., 1969). Äitien käyttäytymistä kotona mitattiin neljällä mittarilla, jotka olivat sensitiivisyys-välinpitämättömyys, hyväksyntä-torjunta, yhteistyöhalukkuus-estäminen sekä saavutettavuus-piittaamattomuus. Erityisesti sensitiivisyys vaikutti äidin ja lapsen väliseen kiintymyssuhteeseen. Sensitiivisyys näkyy äidin ja lapsen suhteessa siten, että lasten signaaleille ja viesteille sensitiiviset äidit ovat usein myös helposti lähestyttäviä, yhteistyökykyisiä sekä sallivia. Vanhemman sensitiivisyys on sidottu myös osaksi CPRS-mittarin läheisyyttä mittaavaan osioon (Esimerkiksi kysymys 3: "Jos lapseni on pois toltaan, hän hakee lohtua minulta") (Driscoll & Pianta, 2011).

Temperamentin vaikutus vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen

Vanhemman temperamentti vaikuttaa vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen monin tavoin esimerkiksi hoivakäyttäytymisen ja vuorovaikutuksen kautta (Kochanska ym., 2004; Metsäpelto & Pulkkinen, 2003; Pai & Ha, 2012). Vanhemman temperamentti on yhteydessä esimerkiksi oksitosiinin erityksen kautta siihen, kuinka hoivaavasti vanhempi käyttäytyy vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa (Bartz ym., 2011; Kochanska ym., 2004; Metsäpelto & Pulkkinen, 2003; Strathearn, Iyengar, Fonagy & Kim, 2012). Temperamenttipiirteistä erityisesti aistiherkkyys on yhteydessä käytökseen, jossa äiti on sensitiivisempi lapsen tunteille, mielialoille sekä fyysisille tuntemuksille, kun puolestaan korkea tahdonalainen itsesääteily vähentää kuvattua käytöstä (Strathearn ym., 2012). Vanhemman persoonallisuuden vaikutusta vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutussuhteeseen on tutkittu laajalti. Seuraavaksi tarkastellaankin ATQ-77:ssa mitattavien temperamenttipiirteiden eli

negatiiviseen affektiivisuuteen, ulospäinsuuntautuneisuuteen, tahdonalaiseen itsesäätelyyn sekä aisti- ja tunneherkkyyteen liitettyjen persoonallisuuspiirteiden vaikutusta vanhemman ja lapsen suhteeseen.

Negatiivisen affektiivisuuden kanssa korreloiva korkea neuroottisuus (Rothbart ym., 2000) voi olla vanhemman ja lapsen välistä suhdetta vaikeuttava tekijä. Korkea neuroottisuus vaikeuttaa vanhemman vastaanottavuutta lasta kohtaan (Pai & Ha, 2012). Lapsella voi olla vaikeuksia saavuttaa ja ylläpitää positiivista vuorovaikutusta neuroottisen vanhemman kanssa. Lapsen kohdistuvat negatiiviset tunteet koetaan usein positiivisia tunteita vahvempina, jolloin äiti voi kokea lapsen kuormittavana (Ainsworth ym., 1969). Korkea neuroottisuus on myös yhteydessä äitien masennukseen (Cummings & Davies, 1994). Äidin masennus puolestaan vaikuttaa äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen vähentämällä positiivisten vuorovaikutustilanteiden määrää (Field ym., 1988).

Ulospäinsuuntautuneet vanhemmat ovat enemmän positiivisessa vuorovaikutuksessa lapsiensa kanssa (Pai & Ha, 2012). Lisäksi ulospäinsuuntautuneet ihmiset ovat yleisesti vastaanottavaisia sosiaaliselle ympäristölle. Korkea ulospäinsuuntautuneisuus yhdessä korkean avoimuuden kanssa on yhteydessä hoivaamiseen sekä vanhemman korkeaan tietoisuuteen esimerkiksi lapsen kehityksestä sekä vanhemmuudesta (Metsäpelto & Pulkkinen, 2003). Hoivaamisen sekä tietoisuuden lisäksi vanhemman aisti- ja tunneherkkyyteen liitetty avoimuus on yhteydessä myös positiivisten vuorovaikutuksien kokemiseen lastensa kanssa (Pai & Ha, 2012). Vähäinen ulospäinsuuntautuneisuus matalan avoimuuden kanssa sen sijaan on yhteydessä matalaan hoivaamiseen, matalaan vanhemman tietoisuuteen sekä korkeaan rajoittavuuteen (Metsäpelto & Pulkkinen, 2003).

Tahdonalaiseen itsesäätelyyn korreloivan matalan neuroottisuuden (Rothbart ym., 2000) omaavat vanhemmat kokevat enemmän positiivisia vuorovaikutuksia lastensa kanssa (Pai & Ha, 2012), ovat kiinnostuneempia lastensa aktiviteeteista (Metsäpelto & Pulkkinen, 2003) sekä luovat helpommin positiivisia kiintymyssuhteita (Kochanska ym., 2004). Tahdonalaisen itsesäätelyn kanssa positiivisesti korreloiva tunnollisuus puolestaan on yhteydessä taipumukseen panostaa yleisesti pitkäaikaisiin ihmissuhteisiin, kuten parisuhteeseen tai muihin perhesuhteisiin (Pai & Ha, 2012). Tunnolliset vanhemmat voivat kokea velvollisuutta ylläpitää vanhemman ja lapsen välistä suhdetta myös silloin, kun lapset ovat kasvaneet aikuisiksi. Tunnollisuus kehittyy erityisen läheisissä perhesuhteissa ja läheisyys saattaa vaikuttaa tunnollisuuden piirteen kehittymiseen (Asendorpf & Wilpers, 1998).

1.3. Omistajan ja koiran suhde

Koira ihmisen kumppanina

Koira on kesyynyt noin 15 000 – 30 000 vuotta sitten (Miklosi, 2014; Thalmann ym., 2013). Koiralla on jo varhain ollut poikkeuksellinen asema ihmisen kumppanina, mistä todisteena ovat esimerkiksi yli 6000 vuotta vanhat yhteishaudat (esim. Morey, 2006). Suomessa oli vuonna 2016 noin 700 000 koiraa ja kaiken kaikkiaan lähes 20 % kotitalouksista omisti koiran (Tilastokeskus, 2016). Sen lisäksi, että koirat ovat suosittuja lemmikkejä ja soveltuvat ne monenlaiseen vuorovaikutteiseen toimintaan, kuten erilaisiin työtehtäviin ja harrastuksiin (Kennelliitto, 2022a; Kennelliitto, 2022b).

Koiran omistamiseen liitettyjä hyötyjä ovat esimerkiksi positiiviset vaikutukset omistajan elämänlaatuun, alhaisempi stressitaso, fyysiset ja psyykkiset terveyshyödyt ja mahdollisuudet sosiaaliseen kanssakäymiseen koiraharrastusten kautta (Dwyer, Bennett & Coleman, 2006; Odendaal, 2000; Odendaal & Meintjes, 2003; Ramirez & Hernandez, 2014). Lisäksi koira tarjoaa omistajalleen sosiaalista tukea, kumppanuutta, pyyteetöntä rakkautta, kiintymystä ja läheisyyttä (Dwyer ym., 2006). Toisaalta koiran omistamisen varjopuolina nähdään esimerkiksi sotkuisuus, omaisuuden tuhoaminen, koiran aiheuttamat syyllisyyden tunteet ja koiran valikoiva käytös suhteessa eri ihmisiin.

Koiralla on länsimaissa vakiintunut asema perheenjäsenenä (esim. Power, 2008) ja 2000-luvulla koiria onkin tutkittu enenevässä määrin luonnollisessa elinympäristössään, ihmisen perheenjäsenenä (Miklosi, 2014). Kognitiivisilta kyvyiltään koiran ajatellaan olevan pienen lapsen tasolla (Tomasello & Kaminski, 2009) ja viime aikoina koiran ja ihmisen välistä suhdetta tutkittu lähemmin samoista lähtökohdista kuin vanhemman ja lapsen suhdetta.

Tunneside koiran ja omistajan välisessä suhteessa

Koiran ja omistajan suhde muistuttaa monin tavoin äidin ja lapsen suhdetta, sillä samankaltaisuuksia on havaittavissa niin fysiologisella kuin käyttäytymisenkin tasolla. Molemmille suhteille tyypillistä on yksisuuntainen vastuu ja huolenpito, sekä riippuvuussuhde hoitajan ja hoivattavan välillä (Canary ym., 1995; Power, 2008). Monet koiranomistajat myös kuvailevat koiria lapsikseen tai vähintäänkin perheenjäseneksi, mikä osaltaan kertoo suhteen läheisyydestä (Power, 2008). Suhteen samankaltaisuudesta kertoo myös se, että aikuisen koiran erossaolo omistajasta aktivoi koiran

kiintymyssuhdekäyttäytymistä samalla tavoin kuin lapsen erossaolo vanhemmasta (Topál ym., 1998; Prato-Previde, Custance, Spiezio & Sabatini, 2003). Koirien kiintymyssuhdekäyttäytymistä on tutkittu esimerkiksi vierastilannemenetelmällä, jota käytettiin alun perin havainnoimaan pienen lapsen ja tämän hoivaajan välistä kiintymyssuhdetta (Ainsworth, 1969; Topál ym., 1998; Prato-Previde ym., 2003). Molemmissa suhteissa oksitosiini on tärkeässä roolissa tunnesiteen muodostumisessa (Kovács ym., 2018). Koiran ja omistajan veren oksitosiinitaso on korkeampi positiivisen vuorovaikutuksen jälkeen, kun vastaavasti vanhemman ja lapsen oksitosiinitasot nousevat vuorovaikutuksessa (Gordon ym., 2010; Odendaal & Meintjes, 2003).

Tässä tutkielmassa omistajan ja koiran välistä suhdetta tarkastellaan tunnesiteen näkökulmasta. Tunnesiteen mittarina on Monash Dog Owner Relationship Scale -kyselyn (MDORS) omistajan kokema tunnesiteen voimakkuus koiraan (Dwyer ym., 2006). Tunnesiteellä tarkoitetaan esimerkiksi koiran tarjoamaa sosiaalista tukea, yhteenkuuluvuuden ja kumppanuuden tunnetta, sekä pyyteetöntä rakkautta (Dwyer ym., 2006). Tunnesiteellä on täten yhteneväisyyttä myös vanhemman ja lapsen suhteen läheisyyttä mittaavan CPRS:n läheisyys -faktorin kanssa, sillä kummankin määritelmä kuvaa suhteessa esiintyvää rakkautta ja kiintymystä (Driscoll & Pianta, 2011). Omistajan kokeman tunnesiteen voimakkuuden ei kuitenkaan ole havaittu olevan yhteydessä koiran kiintymyssuhdekäyttäytymiseen, joten tunneside ei edusta molempien osapuolten näkökulmaa suhteen laadusta (Rehn, Lindholm, Keeling & Forkman, 2014). MDORS-kyselyn kehittämisen lähtökohtana onkin ollut kiintymyssuhdeteorian sijaan sosiaalisen vaihdon teoria (Social Exchange Theory), jonka mukaan ihmissuhteita pidetään yllä ainoastaan, jos suhteesta aiheutuvat hyödyt ja haitat ovat tasapainossa tai hyödyt ovat haittoja suuremmat (Dwyer ym., 2006).

MDORS:n mittaaman tunnesiteen ja CPRS:n mittaaman läheisyyden välillä on monia samankaltaisuuksia, joiden ansiosta niiden voidaan ajatella kuvaavan vastaavia ulottuvuuksia omistajan ja koiran, sekä vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa. Esimerkiksi CPRS:n läheisyyttä mittaava väittämä ”Lapseni arvostaa suhdettaan minuun” (Driscoll & Pianta, 2011) kuvaa samankaltaista ilmiötä kuin MDORS:n väittämät ”Koirani ei jättäisi minua, vaikka kaikki muut jättäisivät” ja ”Koirani huomio on jatkuvasti minussa” (Dwyer ym., 2006). Vastaavuuksia on myös esimerkiksi väittämässä ”Minulla on läheinen, lämmin suhde lapseeni” (Driscoll & Pianta, 2011) ja ”Haluaisin että koirani olisi aina lähelläni” sekä ”Koirani antaa minulle jatkuvaa kumppanuutta” (Dwyer ym., 2006). Suhteen samankaltaisesta merkityksestä kertovat myös väittämien ”Jos lapseni on pois tolaltaan, hän hakee lohtua minulta” (Driscoll & Pianta, 2011) ja ”Koirani on läsnä, kun tarvitsen lohdutusta” (Dwyer ym., 2006) sekä ”Lapseni kertoo minulle avoimesti tunteistaan ja kokemuksistaan” (Driscoll & Pianta, 2011) ja ”Kerron koiralleni usein sellaisia asioita, joita en kerro

kenellekään muulle” (Dwyer ym., 2006) yhteiset elementit, vaikka vuorovaikutuksen suunta ei näissä esimerkeissä olekaan sama.

Omistajan temperamentin vaikutus koiran ja omistajan suhteeseen

Omistajan temperamentin vaikutusta omistajan ja koiran väliseen suhteeseen on aiemmin tutkittu Pro gradu -tutkielmassa, jossa havaittiin erityisesti negatiivisen affektiivisuuden, sekä aisti- ja tunneherkkyyden olevan yhteydessä omistajan ja koiran tunnesiteeseen (Imponen & Pelliccione, 2021). Temperamenttipiirteiden tiedetään olevan yhteydessä FFM-persoonallisuuspiirteisiin (Rothbart ym., 2000), joten tarkastelemme seuraavaksi ATQ-77:ssa mitattaviin temperamenttipiirteisiin eli negatiiviseen affektiivisuuteen, ulospäinsuuntautuneisuuteen, tahdonalaiseen itsesäätelyyn sekä aisti- ja emootioherkkyyteen liitettyjen persoonallisuuspiirteiden vaikutusta omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Persoonallisuuden tiedetään vaikuttavan esimerkiksi omistajan vuorovaikutustyyliin (Cimarelli, Turcsán, Bánlaki, Range & Virányi, 2016), tunnesiteen voimakkuuteen (Kotrschal, Schöberl, Bauer, Thibeaut & Wedl, 2009) ja kiintymyksen kokemukseen (Ryan, Storey, Anderson, & Walsh, 2020).

Negatiiviseen affektiivisuuteen liitetyn neuroottisuuden (Rothbart ym., 2000), on havaittu vaikuttavan omistajan ja koiran väliseen suhteeseen pääasiassa suhteen laatua parantavilla tavoilla. Omistajan korkea neuroottisuus on esimerkiksi yhteydessä omistajan suurempaan kiintymyksen tunteeseen koiraan kohtaan ja neuroottiset omistajat kiinnittävät koiraan enemmän huomiota tutkimustilanteessa (Kotrschal ym., 2009). Lisäksi omistajat, joilla on korkea neuroottisuus, pitävät koiriaan sosiaalisen tukena ja näyttävät toimivat sosiaalisena tukena myös koirilleen. Koirien on myös havaittu olevan viehättyneempiä neuroottisista omistajista (Wedl, Schöberl, Bauer, Day & Kotrschal, 2010). Neuroottisempi omistaja ja koira viettävät enemmän aikaa lähekkäin, ja tutkimustilanteessa koiran on havaittu lähestyvän neuroottista omistajaa enemmän.

Omistajan neuroottisuus on yhteydessä tiheämpään eleiden ja verbaalisten käskyjen antamiseen yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa (Kis, Turcsán, Miklósi & Gácsi, 2012). Neuroottiset omistajat käyttävät enemmän suullisia käskyjä ja käsieleitä pyytäessään koiralta yksinkertaisia tottelevaisuustehtäviä, mutta omistajan neuroottisuus on toisaalta myös yhteydessä matalampaan tottelevaisuuteen. Omistajan neuroottisuus kytkeytyy myös omistajan ja koiran parempaan stressinsietokykyyn (Schöberl, Wedl, Bauer, Day, Möstl & Kotrschal, 2012). Stressinsietokyvyn nähdään olevan yhteydessä läheiseen suhteeseen omistajan ja koiran välillä (Gunnar, 1998; Schöberl ym., 2012). Omistajan korkea neuroottisuus ja korkea sovinnollisuus on yhteydessä koiran matalampaan kortisolitasoon vierastilannenemenetelmätutkimuksen aikana

(Schöberl, Beetz, Solomon, Wedl, Gee, & Kotrschal, 2016). Matala kortisolitaso tutkimuksen aikana puolestaan on yhteydessä turvallisesti kiintyneisiin koiriin.

Muiden persoonallisuuspiirteiden vaikutuksista omistajan ja koiran väliseen suhteeseen on saatu vähemmän tuloksia. Omistajan matalan neuroottisuuden on havaittu olevan yhteydessä koiran parempaan keskittymiseen koulutustilanteessa (Ryan ym., 2020). Tunnollisuus puolestaan on negatiivisesti yhteydessä vuorovaikutustyyliin, jossa omistaja tarjoaa koiralle sosiaalista tukea (Cimarelli ym., 2016).

Ekstroverttien omistajien on havaittu vuorovaikutustilanteissa kehuvan koiriaan enemmän (Kis ym., 2012) ja omistajan korkea ekstroversio on liitetty voimakkaampaan kiintymyksen kokemukseen koiraa kohtaan (Ryan ym., 2020). Toisaalta ekstroverttien omistajien on havaittu pitävän koiraa lähinnä seurana yhteiselle tekemiselle (Kotrschal ym., 2009), joten ekstroversion vaikutus koiran ja omistajan väliseen suhteeseen ei ole yksiselitteinen.

Omistajan avoimuuden on havaittu olevan yhteydessä lämpimään vuorovaikutustyyliin koiraa kohtaan ja vähentävän kontrolloivaa vuorovaikutusta (Cimarelli ym., 2016). Avoimuuden on nähty kuitenkin olevan myös yhteydessä tiheämpään eleiden ja verbaalisten käskyjen antamiseen yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa (Kis ym., 2012). Omistajan matalan avoimuuden on matalan neuroottisuuden tavoin havaittu olevan yhteydessä koiran parempaan keskittymiseen koulutustilanteessa (Ryan ym., 2020).

1.4. Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella aikuisen temperamentin vaikutusta äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Tutkimusta ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Onko aikuisen temperamentti yhteydessä äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen?

Oletamme, että aikuisen temperamentti on yhteydessä äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen. Aikuisen temperamentti on yhteydessä esimerkiksi äidin hoivakäyttäytymiseen sekä vuorovaikutukseen (ks. esim. Kochanska ym., 2004; Metsäpelto & Pulkkinen, 2003; Pai ja Ha, 2012), äidin avoimuuteen ja vastaanottavuuteen lasta kohtaan (Pai & Ha, 2012) sekä kiintymyssuhteen muodostumiseen (Kochanska ym., 2004).

2. Onko aikuisen temperamentti yhteydessä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen?

Oletamme, että koiranomistajan temperamentti on yhteydessä koiran ja omistajan väliseen tunnesiteeseen. Negatiivisen affektiivisuuden, sekä aisti- ja tunneherkkyyden on aiemmin havaittu olevan yhteydessä omistajan ja koiran tunnesiteeseen (Imponen & Pelliccione, 2021). Temperamentin vaikutuksesta on aiempaa tutkimusta löydettävissä kuitenkin hyvin vähän, mutta ATQ-77 temperamenttipiirteiden korreloidessa esimerkiksi FFM-persoonallisuuspiirteiden kanssa (Rothbart ym., 2000), voidaan temperamentin vaikutusta ennustaa persoonallisuuspiirteiden kautta. Persoonallisuuden tiedetään vaikuttavan esimerkiksi omistajan vuorovaikutustyyliin (Cimarelli ym., 2016), tunnesiteen voimakkuuteen (Kotrschal ym., 2009) ja kiintymyksen kokemukseen (Ryan ym., 2020).

3. Jos molemmista löytyy yhteys, niin vaikuttavatko samat temperamenttipiirteet äidin ja lapsen suhteen läheisyyteen sekä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen?

Oletamme, että negatiivinen affektiivisuus, ulospäinsuuntautuneisuus sekä aisti- ja tunneherkkyys vaikuttavat kumpaankin suhteeseen. Negatiivisen affektiivisuuden nähdään vaikuttavat äidin ja lapsen väliseen suhteeseen suhteen laatua heikentävästi (Pai & Ha, 2012), kun puolestaan omistajan ja koiran väliseen kiintymykseen neuroottisuudella on nähty olevan positiivisia vaikutuksia (Kotrschal ym., 2009). Näin ollen oletamme negatiivisen affektiivisuuden vaikuttavan molempiin suhteisiin, mutta vaikutuksen olevan erisuuntainen.

Ulospäinsuuntautuneisuuden on havaittu lisäävän sekä äidin ja lapsen (Pai & Ha, 2012), että omistajan ja koiran (Kis ym., 2012), välistä positiivista vuorovaikutusta, jolloin oletamme sen vaikuttavan positiivisesti kumpaankin suhteeseen.

Aisti- ja tunneherkkyyden oletamme vaikuttavan positiivisesti kumpaankin suhteeseen, sillä sen on havaittu esimerkiksi lisäävän äidin sensitiivisyyttä lasta kohtaan (Strathearn ym., 2012) ja aisti- ja tunneherkkyyteen liittyvä avoimuus on yhteydessä omistajan lämpimään vuorovaikutustyyliin koiraa kohtaan (Cimarelli ym., 2016).

Tahdonalaisen itsesätelyn vaikutuksesta kumpaankaan suhteeseen ei voida tutkimuskirjallisuuden perusteella tehdä yksiselitteisiä oletuksia.

4. Onko äidin ja lapsen suhteen läheisyys yhteydessä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen?

Äidin ja lapsen välisessä läheisyydessä ja omistajan ja koiran välisessä tunnesiteessä on paljon samankaltaisuuksia, kuten yksisuuntainen huolenpito, riippuvuussuhde hoitajan ja hoivattavan välillä (Canary ym., 1995; Power, 2008) sekä koiran näkeminen osana perhettä (Power, 2008). Näin ollen

oletetaan, että äidin ja lapsen suhteen läheisyys on yhteydessä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen, kun sama ihminen arvioi sekä suhteensa lapseensa että koiraansa.

2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

2.1. Aineisto

Tämän Pro gradu -tutkielma on tehty osana suurempaa Suomen Akatemian rahoittamaa Ihmisen paras ystävä (BEST)-tutkimuskokonaisuutta (2021–2026), jonka tarkoituksena on tutkia ihmisen ja koiran välistä vuorovaikutusta. Tutkimusprojektille on myönnetty Jyväskylän yliopiston ihmistieteiden eettisen toimikunnan puoltava lausunto (nro 760/13.00.04.00/2020). Aineisto on koottu yhteistyössä koira-alan asiantuntijaorganisaatio SmartDOG Oy:n kanssa ja samaa kyselyaineistoa on hyödynnetty aiemmin kolmessa Jyväskylän yliopistossa tehdyssä pro gradu – tutkielmassa (ks. Imponen & Pelliccioni, 2021; Pirkkala, 2021; Silfverberg, 2022).

Aineistona käytettiin vuonna 2020 koiranomistajilta Webropolin kautta kerättyjen Adult Temperament Questionnaire (ATQ-77) -kyselyn (Evans & Rothbart, 2007), The Child-Parent Relationship Scale (CPRS) -kyselyn (Driscoll & Pianta, 2011) sekä Monash Dog Owner Relationship Scale (MDORS) -kyselyn (Dwyer ym., 2006) vastauksia. Kaikki tutkimukseen osallistuneet vastasivat ATQ-77-kyselyyn sekä MDORS-kyselyyn. Tutkimukseen valittiin ne tutkimushenkilöt, jotka olivat vastanneet näiden lisäksi myös CPRS-kyselyyn. Kaikkiin kolmeen kyselyyn vastanneita oli 124. Miehet (n=2) rajattiin pois otoksesta, koska aiemmat tutkimukset vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta keskittyvät enemmän äidin ja lapsen väliseen suhteeseen ja tässä tutkimuksessa otoskoko ei mahdollistanut miesten kattavaa tutkimusta.

Rajausten jälkeen tutkimuksen lopullinen otoskoko koostui 122 osallistujasta. Vastaajien ikä vaihteli 24 ikävuodesta 71 ikävuoteen (Ka=43). Suurin osa vastanneista asui toisen aikuisen kanssa (n=100, 82 %), vähemmistö vastanneista asui taloudessa ainoana aikuisena (n=12, 9,8 %) tai kolmen tai useamman aikuisen kanssa, joista joku saattoi olla jo täysi-ikänsä saavuttanut oma lapsi (n=10, 8,2 %).

Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla oli sekä lapsia että koiria. Yleisin lasten lukumäärä

oli yksi (n=52, 42,6 %) tai kaksi lasta (n=54, 44,3 %). Kolme lasta tai sitä enemmän oli selvästi vähemmän edustettu otoksessa (n=16, 13,1 %). Lasten ikä vaihteli 0 ikävuodesta 23 ikävuoteen (Ka=10).

Tässä otoksessa taloudessa oli tyypillisimmin yksi koira (n=47, 38,5 %) tai kaksi koira (n=46, 37,7 %). Kolme koira tai sitä enemmän oli 23 %:lla otoksesta (n=28). Tutkimukseen osallistui myös yksi henkilö, jolla ei ollut koira enää kyselyyn vastaamishetkellä (0 koira, n=1, 0,8 %). Koirien iät kyselyiden vastaushetkellä olivat 7 kuukaudesta 11 vuoteen ja 5 kuukauteen (Ka= 48 kuukautta eli 4 vuotta). Koirista narttuja oli 61,5 % (n=75) ja uroksia 37,7 % (n=46), yhden koiran osalta tieto sukupuolesta puuttui. Tutkimuksessa oli edustettuna 52 eri rotua sekä lisäksi monirotuaisia. Kansainvälinen koiranjalostusliitto (FCI) on jakanut koirarodut kymmeneen ryhmään roturyhmän tyypillisten piirteiden tai käyttötarkoitusten perusteella (Kennelliitto, 2023). Tässä tutkimuksessa tyypillisimmät roturyhmät olivat FCI 8: Noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat (n=38, 31,1 %) sekä FCI 1: Lammas- ja karjakoirat (paitsi sveitsinpaimenkoirat) (n=32, 26,2 %).

2.2. Mittarit ja muuttujat

Aikuisen temperamentti

Aikuisen temperamenttia mitattiin suomennetulla (suom. Katri Räikkönen-Talvitie) versiolla Adult Temperament Questionnaire (ATQ) – kyselystä (Evans & Rothbart, 2007). Käytössä oli ATQ- mittarin lyhytversio (ATQ-77), joka koostuu 77 väittämästä. Väittämiin vastattiin 7-portaisella Likert -asteikolla (1 - kuvaa minua erittäin huonosti, 7 - kuvaa minua erittäin hyvin; 8 = en osaa sanoa). Väittämät latautuvat neljään faktoriin, jotka edustavat neljää temperamenttipiirrettä: negatiivinen affektiivisuus, ulospäinsuuntautuneisuus, tahdonalainen itsesäätely sekä aisti- ja tunneherkkyys. Näistä muodostettiin keskiarvosummamuuttujat.

Negatiivista affektiivisuutta mittaavia väittämiä oli yhteensä 26 (esim. “Pelästyn herkästi”), ulospäinsuuntautuneisuutta mittaavia väittämiä 17 (esim. “Haluan yleensä viettää vapaaikani muiden ihmisten seurassa”), tahdonalaista itsesäätelyä mittaavia väittämiä 19 (esim. “Pystyn jatkamaan tehtävän suorittamista silloinkin, kun en mielelläni tekisi koko tehtävää”) ja aisti- ja tunneherkkyyttä mittaavia väittämiä 15 (esim. “Minulla on herkkä hajuaiisti”).

Läheisyys äidin ja lapsen välisessä suhteessa

Äidin ja lapsen välistä suhdetta mitattiin The Child-Parent Relationship Scale (CPRS) – kyselylomakkeen (Driscoll & Pianta, 2011) suomennetulla versiolla (suom. Marja Kristiina Lerkkanen & Anna-Maija Poikkeus). CPRS on itsearviointimenetelmä, jonka tarkoituksena on mitata äitien ja isien kokemusta vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta. Kyselylomake pohjautuu Piantan (2001) STRS-kyselylle (Student Teacher Relationship Scale), jonka tarkoituksena on mitata opettajien suhdetta yksittäisiin oppilaisiin. CPRS-mittarin kysymykset perustuvat kiintymyssuhdeteorioihin sekä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta kuvaavaan kirjallisuuteen.

CPRS sisältää 15 kysymystä, jotka koostuvat konfliktit- ja läheisyys -osioista. Tässä tutkimuksessa käytimme vain läheisyys -osiota. Läheisyys-osio koostuu seitsemästä väittämästä, jotka mittaavat positiivista ajattelua ja lämpimyyttä lasta sekä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta kohtaan (esim. “Minulla on läheinen, lämmin suhde lapseeni”). Kysymyksiin vastattiin viisiportaisella Likert-asteikolla 1 (ei ehdottomasti sovi) - 5 (sopii erittäin hyvin). Läheisyys-alaasteikon kysymyksistä muodostettiin keskiarvosummamuuttuja.

Tunneside omistajan ja koiran suhteessa

Omistajan ja koiran välistä tunnesidettä tutkittiin Monash Dog Owner Relationship Scale (MDORS) – kyselylomakkeen (Dwyer ym., 2006) suomennetulla versiolla (suom. Sanni Somppi, Heini Törnqvist ja Heli Väättäjä). MDORS on omistajan ja koiran suhdetta mittaava kysely, joka koostuu 28 väittämästä ja jakaantuu kolmeen osioon: koiran ja ihmisen kanssakäyminen (yhdessäolo), omistajan kokema tunnesiteen voimakkuus (tunneside) ja omistajan kokemat kustannukset ja rasitteet (koira rasitteena).

Tässä tutkielmassa tarkastelimme omistajan kokemaa tunnesiteen voimakkuutta mittaavaa alafaktoria. Tunnesidettä mittaavia väittämiä oli 10 (esim. “Koirani auttaa minua selviytymään vaikeista ajoista”). Väittämiin vastattiin viisiportaisella Likert –asteikolla 1 (olen täysin eri mieltä) - 5 (olen täysin samaa mieltä). Omistajan kokemaa tunnesidettä mittaavista väittämistä muodostettiin keskiarvosummamuuttuja.

2.3. Tilastolliset analyysit ja tutkimusmenetelmät

Aineiston käsittely sekä tilastolliset analyysit toteutettiin IBM SPSS Statistics 26 –ohjelmalla. Kaikki ATQ-77 temperamenttifaktoreiden keskiarvosummamuuttujat noudattivat normaalijakaumaa.

Lisäksi MDORS-mittarista muodostettu tunneside -keskiarvosummamuuttuja noudatti normaalijakaumaa.

Äidin ja lapsen välistä suhdetta mittaava CPRS-mittarin läheisyys -keskiarvosummamuuttuja ei noudattanut normaalijakaumaa. Läheisyys-mittarissa vaikutti kaksi ääriarvoa, jotka näkyivät box plotissa ääriarvoina. Nämä kaksi arvoa siirrettiin jakauman sisälle säilyttäen alkuperäinen muuttujien arvojen järjestys ja näin saavutettiin normaalijakauma myös CPRS-mittarin kohdalla. Tämän muutoksen myötä parametristen testien lähtöoletukset muuttujien normaalijakautuneisuudesta täyttyivät.

Aikuisen temperamentin yhteyttä äidin ja lapsen välisen suhteen läheisyyteen tutkittiin Pearsonin korrelaatiokertoimia tarkastelemalla. Aikuisen temperamentin yhteyttä omistajan ja koiran välisen suhteen tunnesiteeseen tarkasteltiin samalla tavalla. Myös äidin ja lapsen välisen suhteen sekä omistajan ja koiran välisen suhteen yhteyttä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimilla. Negatiivisen affektiivisuuden sekä ulospäinsuuntautuneisuuden korrelaatioiden eroavaisuuksia tarkasteltiin Fisherin Z-testillä.

3. TULOKSET

3.1. Kuvailevat tulokset

Kaikkien muuttujien kuvailevat tiedot sekä mittareiden luotettavuudet on esitetty Taulukossa 1.

Käytettyjen mittareiden mahdolliset arvot vaihtelivat eri mittareiden vastausskaalojen mukaan.

Koiranomistajan ATQ-77 temperamenttifaktoriin saadut arvot vaihtelivat välillä 2,046,93, vanhemman ja lapsen välistä suhdetta mittaavan CPRS-mittarin läheisyys-osa-alueen arvot vaihtelivat välillä 2,70-5 ja omistajan ja koiran välistä suhdetta mittaavan MDORS-mittarin tunneside-osa-alueen arvot vaihtelivat välillä 1,50-5. Kaikkien tässä tutkimuksessa käytettyjen mittareiden luotettavuus oli hyvä (Cronbachin $\alpha > 0,7$) (Cho & Kim, 2015).

TAULUKKO 1. Muuttujien keskiarvot (Ka), keskihajonnat (Kh), saadut minimi- ja maksimi-arvot (Min, Max) sekä mittareiden luotettavuus (Cronbachin α) (n=122).

Muuttujat	Ka	Kh	Min	Max	Cronbachin α
Aikuisen temperamentti					
Negatiivinen affektiivisuus	4,04	0,68	2,04	5,85	0,80
Ulospäinsuuntautuneisuus	4,21	0,66	2,29	6,00	0,76
Tahdonalainen itsesääntely	4,62	0,70	2,95	6,11	0,77
Aisti- ja tunneherkkyys	4,89	0,84	2,47	6,93	0,81
Äidin ja lapsen välinen suhde					
Läheisyys	4,41	0,51	2,70	5,00	0,82
Koiran ja omistajan välinen suhde					
Tunneside	2,59	0,65	1,50	5,00	0,82

3.2. Aikuisen temperamentin yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen

Kaikki aikuisen temperamentin sekä äidin ja lapsen ja omistajan ja koiran suhteen yhteyttä koskevat tulokset on esitelty Taulukossa 2. Ulospäinsuuntautuneisuuden ja äidin ja lapsen välisen läheisyyden välillä oli kohtalainen (ks. Cohen, 1988) positiivinen yhteys. Äidin korkeampi ulospäinsuuntautuneisuus oli siis yhteydessä siihen, että äiti kokee lapseensa suurempaa läheisyyttä.

Negatiivisella affektiivisuudella sekä aisti- ja tunneherkkyydellä oli lisäksi lähes merkittävä heikko yhteys äidin ja lapsen suhteen läheisyyteen. Tämä antaa viitettä siitä, että äidin korkea negatiivinen affektiivisuus oli suuntaa antavasti yhteydessä äidin vähäisempään läheisyyden kokemukseen lapsensa kanssa. Äidin korkea aisti- ja tunneherkkyys oli suuntaa antavasti yhteydessä siihen, että äiti kokee enemmän läheisyyttä lapsensa kanssa.

Tässä aineistossa ainoastaan aisti- ja tunneherkkyiden voidaan nähdä heikosti vaikuttavan omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Omistajan korkea aisti- ja tunneherkkyys oli suuntaa antavasti yhteydessä siihen, että omistajalla on voimakkaampi tunneside koiransa kanssa.

TAULUKKO 2. Temperamenttipiirteiden Pearsonin korrelaatiot (r) äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen sekä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen, sekä yhteyksien tilastollinen merkitsevyys (p) (n=122).

Aikuisen temperamentti		Äidin ja lapsen välinen suhde: Läheisyys	Omistajan ja koiran välinen suhde: Tunneside
Negatiivinen affektiivisuus	r p	-,171 ,060 [†]	,111 ,224
Ulospäinsuuntautuneisuus	r p	,311 <,001***	-,067 ,463
Tahdonalainen itsesäätely	r p	,133 ,145	,055 ,545
Aisti- ja tunneherkkyys	r p	,171 ,060 [†]	,157 ,084 [†]

Huom. ***p < 0,001; [†]p<0,10

3.3. Äidin ja lapsen läheisyyden yhteys omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen

Äidin ja lapsen läheisyydellä ja omistajan ja koiran tunnesiteellä ei ollut yhteyttä keskenään (r= 0,037, p= 0,689). Tässä otoksessa aikuisen kokemus läheisyydestään lapseen ei ole siis yhteydessä siihen, kuinka aikuinen kokee tunnesiteensä koiraan tai toisin päin. Pearsonin korrelaatiokertoimia tarkastellessa ainoa yhdistävä piirre äidin ja lapsen välisellä läheisyydellä ja omistajan ja koiran välisellä tunnesiteellä oli aisti- ja tunneherkkyys, minkä nähtiin vaikuttavan kumpaankin suhteeseen suuntaa antavasti (Taulukko 2).

Negatiivisen affektiivisuuden korrelaatioiden suunta oli päinvastainen äidin ja lapsen välisessä suhteessa sekä omistajan ja koiran välisessä suhteessa. Vaikka tulokset eivät olleet merkitseviä, halusimme tarkastella korrelaatioiden eroavaisuuksia tarkemmin Fisherin Z-testillä (Taulukko 3). Lisäksi tarkastelimme ulospäinsuuntautuneisuuden korrelaatioiden eroavaisuuksia. Aisti- ja tunneherkkyys sekä tahdonalainen itsesäätely olivat arvoiltaan niin lähellä toisiaan, että ei ollut syytä epäillä niiden eroavan toisistaan.

TAULUKKO 3. Fisherin Z-testin tulokset (Z) ja temperamenttipiirteiden Pearsonin korrelaatiot (r) vanhemman ja lapsen läheisyyteen sekä omistajan ja koiran tunnesiteeseen (n=122).

Aikuisen temperamentti		Äidin ja lapsen välinen suhde: Läheisyys (r1)	Omistajan ja koiran välinen suhde: Tunneside (r2)
Negatiivinen affektiivisuus	r	-,171	,111
	Z		2,88**
Ulospäinsuuntautuneisuus	r	,311	-,067
	Z		-3,94***

Huom. **p < 0,01; ***p < 0,001

Fisherin Z-testin mukaan negatiivisen affektiivisuuden ja äidin ja lapsen välisen läheisyyden sekä negatiivisen affektiivisuuden ja koiran ja omistajan välisen tunnesiteen korrelaatiot erosivat merkitsevästi toisistaan. Negatiivinen affektiivisuus vaikuttaa siis eri tavoilla äidin ja lapsen väliseen suhteeseen verrattuna omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Äidin ja lapsen välisessä suhteessa negatiivinen affektiivisuus heikentää läheisyyttä ja omistajan ja koiran välisessä suhteessa vahvistaa tunnesidettä.

Myös ulospäinsuuntautuneisuuden ja äidin ja lapsen välisen läheisyyden sekä ulospäinsuuntautuneisuuden ja omistajan ja koiran välisen tunnesiteen korrelaatiot erosivat merkitsevästi toisistaan. Tämän testin pohjalta voidaan siis nähdä, että aikuisen ulospäinsuuntautuneisuus vaikuttaa eri tavoilla äidin ja lapsen väliseen suhteeseen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen.

4. POHDINTA

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena oli tutkia aikuisen temperamentin vaikutusta äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen, sekä selvittää onko koetuilla suhteilla yhteys keskenään. Aikuisen ulospäinsuuntautuneisuudella havaittiin olevan yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen. Toisin sanoen ulospäinsuuntautuneemmat äidit kokevat suhteensa lapseen läheisemmäksi. Negatiiviseen affektiivisuuden sekä aisti- ja tunneherkkyyden yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen oli suuntaa antava. Äidit, joiden negatiivinen affektiivisuus on korkea, kokevat siis mahdollisesti vähäisempää läheisyyttä lapseensa. Aisti- ja tunneherkät äidit puolestaan kokevat mahdollisesti suurempaa läheisyyden tunnetta lapseensa. Aikuisen temperamentin ei havaittu

vaikuttavan merkitsevästi omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Ainoastaan aisti- ja tunneherkkyys oli suuntaa antavasti yhteydessä omistajan ja koiran suhteeseen. Omistajat, joiden aisti- ja tunneherkkyys oli korkea, kokevat mahdollisesti vahvempaa tunnesidettä koiraansa. Äidin ja lapsen välisellä suhteella sekä omistajan ja koiran välisellä suhteella ei nähty olevan yhteyttä keskenään.

Näin ollen ainoastaan ensimmäisen tutkimuskysymyksen (1. Onko aikuisen temperamentti yhteydessä äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen?) oletus aikuisen temperamentin yhteydestä äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen sai tukea. Muiden tutkimuskysymysten (2. Onko aikuisen temperamentti yhteydessä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen?, 4. Onko äidin ja lapsen suhteen läheisyys yhteydessä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen?) oletukset eivät saaneet tilastollisesti merkitsevää tukea. Kuitenkin kolmannen tutkimuskysymyksen (3. Jos molemmista löytyy yhteys, niin vaikuttavatko samat temperamenttipiirteet äidin ja lapsen suhteen läheisyyteen sekä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen?) oletukset saivat tukea, kun havaittiin negatiivisen affektiivisuuden sekä ulospäinsuuntautuneisuuden vaikuttavan päinvastoin äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran välisiin suhteisiin.

4.1. Aikuisen temperamentin vaikutus tutkittuihin suhteisiin

Tässä tutkimuksessa ulospäinsuuntautuneiden äitien havaittiin kokevan suhteensa lapseen läheisemmäksi. Samansuuntaisia tuloksia aikuisen ulospäinsuuntautuneisuuden merkityksestä vanhemman ja lapsen väliselle suhteelle ovat löytäneet esimerkiksi Pai ja Ha (2012) sekä Metsäpelto ja Pulkkinen (2003). Ulospäinsuuntautuneisuuden on nähty lisäävän positiivisten vuorovaikutusten määrää vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa, minkä voidaan ajatella olevan yhteneväistä vanhemman ja lapsen välisen suhteen läheisyyteen. Aikaisemmissa tutkimuksissa negatiivisen affektiivisuuden kanssa korreloivan neuroottisuuden (Rothbart ym., 2000), sekä aisti- ja tunneherkkyuden kanssa korreloivan avoimuuden (Rothbart ym., 2000), on havaittu vaikuttavan vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen (Ainsworth ym., 1969; Pai & Ha, 2012).

Neuroottisuuden tiedetään vaikuttavan heikentävästi vanhemman ja lapsen suhteen laatuun (esim. Ainsworth ym., 1969; Metsäpelto & Pulkkinen, 2003; Pai & Ha, 2012) ja myös tässä tutkimuksessa negatiivinen affektiivisuus oli suuntaa antavasti yhteydessä vähäisempään läheisyyden kokemukseen vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa. Aisti- ja tunneherkkyuden puolestaan on havaittu vaikuttavan positiivisesti vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen lisäämällä esimerkiksi vanhemman sensitiivisyyttä (Strathearn ym., 2012). Myös tässä tutkimuksessa aisti- ja

tunneherkkyyden vaikutus läheisyyteen vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa oli positiivinen, vaikkakin tulos jäikin suuntaa antavaksi.

Tässä tutkimuksessa aikuisen temperamentin nähtiin vaikuttavan omistajan ja koiran väliseen suhteeseen osittain eri tavoin kuin aiemmissa tutkimuksissa omistajan temperamentin tai persoonallisuuden on nähty vaikuttavan. Aiemmassa tutkimuksessa erityisesti neuroottisuus on noussut omistajan ja koiran suhteeseen myönteisesti vaikuttavaksi tekijäksi (Kotrschal ym., 2009). Tässä tutkimuksessa neuroottisuuden rinnastetulla negatiivisella affektiivisuudella ei nähty olevan tilastollisesti merkitsevää vaikutusta, vaikka vaikutuksen suunnan nähtiinkin olevan myönteinen kuten aiemmissakin tutkimuksissa. Sen sijaan aisti- ja tunneherkkyys erottui temperamenttipiirteistä suuntaa antavalla myönteisellä vaikutuksellaan omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Samansuuntaisia tuloksia on saatu aiemminkin, sillä esimerkiksi Cimorelli ja kumppanit (2016) ovat havainneet aisti- ja tunneherkkyyteen liitetyn avoimuuden (Rothbart ym., 2000) olevan yhteydessä omistajan lämpimään ja vähemmän kontrolloivaan vuorovaikutustyyliin. Myös Imponen ja Pelliccioni (2021) havaitsivat erityisesti negatiivisella affektiivisuudella sekä aisti- ja tunneherkkyydellä olevan voimakas positiivinen yhteys koiraan koettuun tunnesiteeseen.

4.2. Äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran suhteeseen vaikuttavat tekijät

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, miten aikuisen temperamentti vaikuttaa äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen, sekä verrattiin suhteiden laatua läheisyyden ja tunnesiteen osalta toisiinsa. Aiemman tutkimuksen perusteella oletettiin, että äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran välisiin suhteisiin olisivat vaikuttaneet ainakin osin samat temperamenttipiirteet (ks. Cimorelli ym., 2016; Kis ym., 2012; Kotrschal ym., 2009; Pai & Ha, 2012; Strathearn ym., 2012), mutta tässä tutkimuksessa tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä ei löytynyt.

Mielenkiintoinen tulos kuitenkin oli negatiivisen affektiivisuuden päinvastainen vaikutus äidin ja lapsen väliseen läheisyyteen sekä omistajan ja koiran väliseen tunnesiteeseen. Vaikka negatiivisen affektiivisuuden vaikutus äidin ja lapsen väliseen suhteeseen oli vain melkein tilastollisesti merkitsevä, ja vaikutuksesta omistajan ja koiran väliseen suhteeseen ei tilastollisesti merkitsevää yhteyttä löytynyt, oli yhteyksien suunta linjassa aiempien tutkimustulosten kanssa. Negatiiviseen affektiivisuuteen liitetty neuroottisuus (Rothbart ym., 2000) näyttäisi vaikuttavan myönteisesti omistajan ja koiran väliseen suhteeseen, kuten esimerkiksi Kotrschal ja kumppanit

(2009) ja Wedl ja kumppanit (2010) ovat aiemmin havainneet. Omistajat, joilla on korkea neuroottisuus, pitävät koiriaan sosiaalisena tukena ja näyttävät toimivan sosiaalisena tukena myös koirilleen (Kotrschal ym., 2009). Äidin ja lapsen välisessä suhteessa negatiiviseen affektiivisuuteen liitettyllä neuroottisuudella (Rothbart ym., 2000) on puolestaan kielteinen vaikutus, kuten esimerkiksi Pai ja Ha (2012) ovat aiemmin havainneet. Korkea neuroottisuus vaikeuttaa vanhemman vastaanottavuutta lasta kohtaan, ja lapsen voi olla vaikeampaa saavuttaa ja ylläpitää positiivista vuorovaikutusta neuroottisen vanhemman kanssa. Lisäksi neuroottiset äidit kokevat lapsen liitetyt negatiiviset tunteet usein positiivisia tunteita vahvempina, mikä voi vaikuttaa myös läheisyyden kokemukseen äidin ja lapsen välisessä suhteessa (Ainsworth ym., 1969).

Tässä tutkimuksessa myös ulospäinsuuntautuneisuuden vaikutus nähtiin tilastollisesti merkitsevästi päinvastaisena äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran välisissä suhteissa. Äidin ja lapsen välisessä suhteessa aikuisen ulospäinsuuntautuneisuuden havaittiin lisäävän läheisyyttä ja omistajan ja koiran välisessä suhteessa heikentävän tunnesidettä. Tulokseen tulee kuitenkin suhtautua kriittisesti, sillä yhteys ulospäinsuuntautuneisuuden ja omistajan ja koiran välisen suhteen välillä oli heikko, eikä tilastollisesti merkitsevää yhteyttä löytynyt. Aiemmissä tutkimuksissa on kuitenkin nähty ulospäinsuuntautuneisuuden vaikuttavan myönteisesti äidin ja lapsen väliseen suhteeseen esimerkiksi lisäämällä positiivista vuorovaikutusta (Pai ja Ha, 2012) ja hoivaamista (Metsäpelto ja Pulkkinen, 2003). Aiemmat tutkimustulokset ulospäinsuuntautuneisuuden vaikutuksesta omistajan ja koiran väliseen suhteeseen eivät myöskään ole tarjonneet yksiselitteistä vastausta temperamenttipiirteen vaikutuksesta, mikä voi selittää heikkoa yhteyttä myös tässä tutkimuksessa. Vaikka ulospäinsuuntautuneisuuden kanssa korreloivan ekstroversion (Rothbart ym., 2000) onkin esimerkiksi havaittu lisäävän positiivista vuorovaikutusta (Kis ym., 2012) ja kiintymyksen kokemusta koiraa kohtaan (Ryan ym., 2020), on ekstroverttien koiranomistajien havaittu pitävän koiraa myös lähinnä seurana yhteiselle tekemiselle (Kotrschal ym., 2009).

Keskityimme tässä tutkimuksessa ainoastaan aikuisen temperamentin vaikutukseen äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran välisiin suhteisiin, mutta myös muiden tekijöiden tiedetään tutkittuihin suhteisiin vaikuttavan. Äidin ja lapsen väliseen suhteeseen vaikuttavat myös lapsen ominaisuudet, kuten lapsen temperamentti (Ainsworth ym., 1969; Laukkanen, Ojansuu, Tolvanen, Alatupa & Aunola, 2014) ja vanhemman ja lapsen temperamentin yhteensopivuus (Keltikangas-Järvinen, 2004). Esimerkiksi Laukkanen ja kumppanit (2014) ovat havainneet lapsen temperamentin vaikuttavan äidin ja lapsen väliseen läheisyyden kokemukseen. Erityisesti suhteeseen vaikuttaa se, kuinka yhteensopivat äidin ja lapsen temperamentit ovat (Hirvonen, Väänänen, Aunola, Ahonen & Kiuru, 2018; Keltikangas-Järvinen, 2004). Esimerkiksi Ainsworthin (1969)

vierastilannemenetelmässä huomattiin, että äidin ja lapsen välinen kiintymyssuhde näyttäytyy erilaisilla reagoimistavoilla ja niihin vastaamisilla. Kukin lapsi reagoi oman temperamenttinsa mukaisesti äidin poissaoloon ja vieraan läsnäoloon, sekä kukin äiti reagoi lapsensa reagointiin oman temperamenttinsa mukaisella tavalla. Reagoimistyylien lisäksi äidin ja lapsen temperamenttien yhteensopivuus näkyy siinä, kuinka sujuvaa arjen sosioemotionaalinen toiminen on (Hirvonen ym., 2018). Toisin sanoen, äidin ja lapsen temperamenttien yhteensopivuus voi näkyä siinä, kuinka paljon arjessa koetaan tunne-elämän oireilua, käytösongelmia sekä hyperaktiivisuutta. Näin ollen erilaiset temperamentit ja niiden tuomat käyttäytymiserot sekä näiden yhteensopivuus voivat vaikuttaa äidin ja lapsen väliseen suhteeseen. Temperamenttiltaan erilaisten lasten tiedetään myös hyötyvän erilaisesta vanhemmuudesta (Rothbart & Bates, 2006).

Äidin ja lapsen väliseen suhteeseen voivat vaikuttaa äidin temperamentin lisäksi myös äitiin liittyvät tekijät, kuten vanhemmuuteen liittyvä stressi (Nieminen, 2015) sekä äidin mielenterveys, kuten raskauden jälkeisen masennuksen puhkeaminen (Cummings & Davies, 1994). Lisäksi perhetilanne voi vaikuttaa siihen, kuinka kuormittavana äiti kokee suhteensa lapseen. Esimerkiksi yksinhuoltajuus ja siihen usein liittyvä sosiaalisen tuen puute (Mulsow, Caldera, Pursley, Reifman & Huston, 2002) voidaan kokea kuormittavana ja vanhemman ja lapsen välistä läheisyyttä haastavana tekijänä (Li ym., 2014).

Myös omistajan ja koiran väliseen suhteeseen tiedetään vaikuttavan omistajan temperamentin ja persoonallisuuden lisäksi muitakin tekijöitä, joita ei tässä tutkimuksessa otettu huomioon. Esimerkiksi koiran persoonallisuuden on havaittu olevan tärkeä omistajan ja koiran vuorovaikutukseen vaikuttava tekijä (Wedl ym., 2010). Temperamentin lisäksi omistajaan liittyvät muut tekijät vaikuttavat omistajan ja koiran suhteeseen. Omistajan oman kiintymyssuhdemallin on alustavasti havaittu vaikuttavan myös omistajan ja koiran kiintymyssuhteeseen (Rehn, Beetz & Keeling, 2017). Lisäksi omistajan iällä ja sukupuolella on ainakin osassa aiempaa tutkimusta havaittu olevan vaikutusta suhteen laatuun. Naisomistajat raportoivat suurempaa kiintymystä koiriinsa (Ryan ym., 2020) ja iäkkäämpien omistajien vuorovaikutustyylin on havaittu olevan vähemmän lämmin ja sisältävän vähemmän sosiaalista tukea (Cimarelli ym., 2016). Toisaalta Cimarelli ja kumppanit (2016) eivät havainneet koiranomistajan sukupuolella olevan vaikutusta vuorovaikutustyyliin. Tässä tutkimuksessa otos rajattiin naisiin, joten sukupuolen vaikutusta ei pystytty huomioimaan.

Myös muiden ulkoisten tekijöiden on havaittu vaikuttavan omistajan ja koiran suhteeseen. Koiran ja omistajan yhteisten harrastusten (kuten agility, näyttelyt, metsästäminen) on havaittu olevan yhteydessä korkeampiin pistemääriin MDORS:n tunnesidettä mittaavassa osiossa (Meyer & Forkman, 2014). Lisäksi perheen koirien ja lasten lukumäärän on havaittu vaikuttavan

koettuun tunnesiteeseen. Useamman koiran omistaminen on yhteydessä voimakkaampaan tunnesiteeseen, kun puolestaan lasten lukumäärän on havaittu olevan tunnesidettä heikentävä tekijä (Meyer & Forkman, 2014). Tässä tutkimuksessa osallistujina oli ainoastaan koiranomistajia, joilla on myös lapsia, jolloin temperamentin vaikutus suhteeseen ei mahdollisesti ole näyttäytynyt niin voimakkaana.

4.3. Tutkimuksen rajoitukset ja vahvuudet

Tämän tutkimuksen suurimpana rajoitteena oli valikoitunut otos, jolloin tuloksia ei voida yleistää koskemaan äidin ja lapsen tai omistajan ja koiran välistä suhdetta yleisellä tasolla, vaikka tutkittuun joukkoon tulokset pätevätkin hyvin. Lisäksi miehet rajattiin aineistosta kokonaan pois. Vaikka otoskoko oli riittävä, on tutkimukseen valikoitunut aineistonkeruumenetelmän vuoksi tietynlaisia koiranomistajia ja täten myös äitejä. Aineisto on kerätty yhteistyössä koira-alan asiantuntijaorganisaatio SmartDOG Oy:n kanssa, joka tarjoaa asiakkailleen koirien kognitiivisia kykytestejä. On oletettavaa, että maksullisista kykytesteistä ovat kiinnostuneet tietynlaiset koiranomistajat, jotka eivät edusta koko väestöä. Aiemmin on esimerkiksi havaittu, että omistajat, jotka haluavat osallistua koiransa kanssa tutkimuksiin, ovat voimakkaammin kiintyneitä koiraansa ja suhteellisen ulospäinsuuntautuneita (Ryan ym., 2020). SmartDOG Oy mainitsee myös internetsivuillaan kohderyhmikseen tavallisten koiranomistajien lisäksi koirien kasvattajat ja koiraharrastajat. Tämä näkyy myös tutkimukseen valikoituneiden koirien roduissa, sillä edustettuna oli erityisesti tyypillisiä palvelus- ja harrastuskoirarotuja sisältävät roturyhmät FCI 8: Noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat sekä FCI 1: Lammas- ja karjakoirat (paitsi sveitsinpaimenkoirat). Näitä roturyhmiä kuvaavat tietyt piirteet ja ominaisuudet, jotka eivät ole yleistettävissä kaikkiin rotuihin. Jos tutkimukseen olisi osallistunut runsaasti eri roturyhmien koiria, olisi tulokset voineet olla paremmin yleistettävissä.

Rajoituksista huolimatta tulokset pätevät kuitenkin hyvin tutkittuun joukkoon, eli äiteihin, jotka ovat myös koiranomistajia ja omistavat tyypillisiin palvelus- tai harrastuskoirarotuihin lukeutuvan koiran. Lisäksi tämän tutkimuksen ansiona voidaan nähdä äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran suhteen tarkastelu samaa aineistoa hyödyntäen. Vaikka äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran välistä suhdetta on tarkasteltu aiemminkin vertailevalla otteella (ks. esim. Topál ym., 1998) on johtopäätöksiä tehty eri aineistoista saatujen tulosten suhteen. Tässä tutkimuksessa asetelma on

kuitenkin ainutlaatuinen, sillä on tutkittu äitejä, jotka ovat myös koiranomistajia, jolloin vertailua on voitu aidosti tehdä saman henkilön sisällä. Näin ollen on välttytty esimerkiksi erillisten otosten mukanaan tuomilta rajoitteilta taustamuuttujien ja vertailtavuuden suhteen. Tutkimuksen vahvuuksina voidaan nähdä myös riittävä otoskoko ja käytettyjen mittareiden sekä analyysimenetelmien luotettavuus. Kaikkien käytettyjen mittareiden reliabiliteetit olivat tässä tutkimuksessa hyvät. ATQ-mittaria on käytetty suomalaisissa tutkimuksissa aiemminkin ja se on nähty toimivaksi suomalaisessa väestössä (Kiuru, Hirvonen & Ahonen, 2019). MDORS ja CPRSmittareita puolestaan ei ole validoitu Suomessa. Analyysimenetelminä käytimme korrelaatioiden tarkastelua, minkä nähdään olevan sopiva analyysimenetelmä tähän tutkimukseen.

Käytetyistä mittareista omistajan ja koiran välistä suhdetta tarkastelevan MDORS:n sopivuutta Suomeen voidaan kuitenkin myös kyseenalaistaa. MDORS on kehitetty Australiassa ja sen soveltuvuutta Suomeen ei ole laajasti tutkittu. Lisäksi MDORS:n kehittämisen lähtökohtana on käytetty sosiaalisen vaihdon teoriaa ja se pyrkii pysymään erillään kiintymyssuhdeteoriasta (Dwyer ym., 2006). Tämän tutkimuksen tuloksia tulkittaessa onkin siis olennaista ottaa huomioon, miten MDORS:n tulokset omistajan kokemasta tunnesiteestä koiraan ovat tulkittavissa ja miten ne vertautuvat vanhemman kokemaa läheisyyttä lapseen mittaavan CPRS:n tuloksiin. Toisaalta CPRS:n läheisyys- ja MDORS:n tunneside -faktorin katsottiin muistuttavan riittävästi toisiaan (ks. Driscoll & Pianta, 2011; Dwyer ym., 2006), jolloin vertailu voidaan tässä tutkimuksessa nähdä mielekkäänä.

Tässä tutkimuksessa mittareiden jakaumat noudattivat normaalijakaumaa lukuun ottamatta CPRS-mittaria. Tehtyjen muutosten jälkeen käytimme parametrisia menetelmiä ja Pearsonin korrelaatiokerrointa. Korrelaatioita testattiin kaksisuuntaisilla hypoteeseilla yksisuuntaisten sijaan sen vuoksi, että kaikkien temperamenttipiirteiden vaikutuksista vanhemman ja lapsen tai omistajan ja koiran välisiin suhteisiin ei voitu tehdä yksisuuntaisia oletuksia aiemman kirjallisuuden perusteella. Yksisuuntaisten hypoteesien myötä suuntaa antavat korrelaatiot olisivat usean muuttujan kohdalla olleet tilastollisesti merkitseviä.

Tutkimusasetelmaan ja käytettyihin mittareihin koskevan kritiikin lisäksi on lyhyesti tarkasteltava myös tutkittavia ilmiöitä ja niiden erilaisuuden vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimusperinne ihmis- ja koiratutkimuksissa on hyvin erilaista. Ihmisen temperamenttitutkimuksella ja tutkimuksella koskien vanhemman ja lapsen välistä suhdetta on vuosikymmeniä pitkät perinteet, kun ihmisen ja koiran välisen suhteen tutkimus on hyvin nuorta. Erityisesti vanhemman ja lapsen välisen suhteen kohdalla tutkimus on perinteisesti kohdistunut äiteihin ja lapsiin, kun puolestaan omistajan ja koiran välistä suhdetta tutkittaessa omistajan sukupuoli on usein vain taustamuuttujan asemassa, eikä sen vaikutuksesta ole aina kattavasti raportoitu. Lisäksi

aikuisen temperamentin vaikutusta vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen on tutkittu runsaasti aiemminkin (esim. Kochanska ym., 2004; Metsäpelto & Pulkkinen, 2003; Pai ja Ha, 2012), kun taas omistajan ja koiran välisen suhteen tarkastelussa tutkimusta on tehty omistajan persoonallisuuden vaikutuksesta (esim. Cimarelli ym., 2016; Kis ym., 2012; Kotrschal ym., 2009; Ryan ym., 2020). Vaikka persoonallisuus kehittyikin temperamentin pohjalta, ne voidaan nähdä myös erillisinä kokonaisuuksina (Evans & Rothbart, 2007), mikä voi johtaa siihen, etteivät ne kaikilta osin ole täysin vertailtavissa. Tämän tutkimuksen tutkimusongelmia muotoiltaessa tehtiin oletus, että temperamentti- ja persoonallisuuspiirteet ovat yhteydessä toisiinsa ja tutkimuskysymykset muodostettiin tämän oletuksen pohjalta.

On myös olennaista tarkastella kriittisesti oletusta, että äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran väliset suhteet olisivat suoraan vertailtavissa. Tässä tutkimuksessa suhteiden samankaltaisuutta perusteltiin ensisijaisesti samankaltaisen kiintymyssuhdekäyttäytymisen (esim. Topál ym., 1998; Prato-Previde ym., 2003) sekä suhteessa näyttävästi yksipuolisen riippuvuuden ja hoivakäyttäytymisen (Canary ym., 1995; Power, 2008) kautta. Ajatusta ihmisen ja koiran välisestä kiintymyssuhteesta on myös kritisoitu (vrt. Rajecki, Lamb & Obmascher, 1978) ja vaihtoehtoisena näkökulmana omistajan ja koiran välisen suhteen muodostumiselle on ehdotettu esimerkiksi sosiaalisen vaihdon teoriaa (Netting, Wilson & New, 1987). Lisäksi on huomionarvoista, että vaikka kiintymyssuhdekäyttäytymisessä on paljon samankaltaisuuksia ihmislapsen ja koiran välillä, on todennäköistä, ettei evolutionaariset syyt niiden kehittymisen taustalla ole täysin vertailtavissa eri lajien välillä (Miklosi, 2014).

4.4. Tutkimuksen merkityksellisyys ja jatkotutkimuskysymykset

Tämä tutkimus tukee aiempaa käsitystä siitä, että aikuisen temperamentti ainakin joidenkin piirteiden osalta vaikuttaa erityisesti vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen sekä mahdollisesti omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Pelkkä aikuisen temperamentti itsessään ei kuitenkaan riitä selittämään vanhemman ja lapsen tai omistajan ja koiran välisen suhteen laatua. Käytännön elämässä tulos voidaan nähdä äidin tai koiranomistajan näkökulmasta jopa huojentavana ja syyllisyyttä vähentävänä – on olemassa muitakin suhteeseen vaikuttavia tekijöitä sen sijaan, että biologisesti määräytynyt temperamentti (esim. Shiner ym., 2012), johon yksilö itse ei voi kovinkaan paljon vaikuttaa, määritteli läheisten suhteiden laatua.

Tulos nostaa esille mielenkiintoisia jatkotutkimuskysymyksiä suhteeseen vaikuttavista tekijöistä, kuten myös vanhemman ja lapsen sekä omistajan ja koiran välisen suhteen samankaltaisuudesta. Lisätutkimusta kaivataan erityisesti sen suhteen, että miltä osin vanhemman ja lapsen sekä omistajan ja koiran välinen suhde ovat vertailtavissa, ja miten niiden yhteneväisyyksiä ja eroja olisi mielekästä tutkia. Jatkossa aihetta voisi lähestyä kyselytutkimuksen ohella esimerkiksi käyttäytymisen tutkimuksen tai haastatteluiden kautta. Lisäksi olisi mielenkiintoista saada tutkimusnäyttöä aikuisen ulospäinsuuntautuneisuuden mahdollisesta erisuuntaisesta vaikutuksesta äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Omistajan ja koiran temperamenttien yhteensopivuutta olisi mielenkiintoista ja hyödyllistä tutkia tulevaisuudessa, jolloin mahdollista vertailukohtaa voisi löytää ihmisiin keskittyvästä tutkimuksesta.

Lisäksi erilaisten taustatekijöiden, kuten koiran ja ihmisen yhteisten harrastusten, lasten lukumäärän, koirien lukumäärän ja perhetilanteen, vaikutusta kumpaankin suhteeseen olisi hyvä tutkia myös tulevaisuudessa. Otosta voisi myös jatkotutkimuksissa pyrkiä laajentamaan enemmän yleistettäväksi esimerkiksi ulottamalla tutkimus myös miehiin sekä muihin kuin koiraharrastajiin. Tässä tutkimuksessa kumpaakin suhdetta on tarkasteltu ainoastaan äidin tai koiraomistajan näkökulmasta. Tulevaisuudessa voisi olla hyödyllistä ottaa huomioon myös lapsen tai koiran näkökulma, jolloin suhteen laadusta saataisiin monipuolisempi kuva.

4.5. Johtopäätökset

Tämä tutkimus on osaltaan lisännyt ymmärrystä äidin ja lapsen, sekä omistajan ja koiran välisestä suhteesta ja tuonut esiin jatkotutkimuksen tarvetta aiheen ympärillä. Vanhemman ulospäinsuuntautuneisuuden havaittiin olevan yhteydessä suurempaan läheisyyden kokemukseen äidin ja lapsen välisessä suhteessa. Lisäksi negatiivisella affektiivisuudella, sekä aisti- ja tunneherkkyydellä nähtiin olevan viitteellistä vaikutusta erityisesti äidin ja lapsen väliseen suhteeseen, mutta myös omistajan ja koiran väliseen suhteeseen. Omistajan ja koiran välisessä suhteessa omistajan temperamentilla ei tässä tutkimuksessa havaittu olevan vaikutusta tunnesiteeseen, mikä osaltaan korostaa jatkotutkimustarvetta.

Äidin ja lapsen sekä omistajan ja koiran suhteen on ajateltu muistuttavan monin tavoin toisiaan, mutta aiempaa vertailevaa tutkimusta aiheesta on vähän. Tässä tutkimuksessa suhteiden samankaltaisuutta tarkasteltiin ansiokkaasti samaa aineistoa hyödyntäen, jolloin saatiin aidosti vertailtua koiran omistavien äitien suhdetta sekä lapseen, että koiraan. Tässä tutkimuksessa yhteyttä

ei läheisyyden ja tunnesiteen osalta havaittu, mutta tutkimuksen rajoitteiden vuoksi on asiaa tärkeä tutkia myös muista lähtökohdista. Tärkeimmiksi jatkotutkimuskysymyksiksi jäävätkin, että mitkä tutkimuksen ulkopuolelle jääneet tekijät vaikuttavat vanhemman ja lapsen sekä omistajan ja koiran väliseen suhteeseen.

LÄHDELUETTELO

- Ainsworth, M. D. S. (1969). Individual Differences in Strange-Situational Behaviour of One-YearOlds.
- Ainsworth, M. S. (1979). Infant-mother attachment. *The American psychologist*, 34(10), 932-937. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.932>
- Asendorpf, J. B. & Wilpers, S. (1998). Personality Effects on Social Relationships. *Journal of personality and social psychology*, 74(6), 1531-1544. <https://doi.org/10.1037/00223514.74.6.1531>.
- Bartz J., Simeon D., Hamilton H., Kim S., Crystal S., Braun A., Vicens V., Hollander E. (2011). Oxytocin can hinder trust and cooperation in borderline personality disorder. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 6(5),556-563. <https://doi.org/10.1093/scan/nsq085>.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds: I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *The British journal of psychiatry*, 130(3), 201-210.
- Canary, D. J., Cupach, W. R., & Messman, S. J. (1995). Relationship conflict: Conflict in parentchild, friendship, and romantic relationships. SAGE.
- Cho, E. & Kim, S. (2015). Cronbach's Coefficient Alpha: Well Known but Poorly Understood. *Organizational research methods*, 18(2), 207-230. <https://doi.org/10.1177/1094428114555994>.
- Cimarelli, G., Turcsán, B., Bánlaki, Z., Range, F., & Virányi, Z. (2016). Dog Owners' Interaction Styles: Their Components and Associations with Reactions of Pet Dogs to a Social Threat. *Frontiers in psychology*, 7, 1979. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01979>.
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M., & Przybeck, T. R. (1993). A psychobiological model of temperament and character. *Archives of general psychiatry*, 50(12), 975. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1993.01820240059008>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. painos). Hillside, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cummings, E. M. & Davies, P. T. (1994). Maternal Depression and Child Development. *Journal of child psychology and psychiatry*, 35(1), 73-122. <https://doi.org/10.1111/j.14697610.1994.tb01133.x>.
- Dix, T. (1992). Parenting on behalf of the child: Empathic goals in the regulation of responsive parenting. Teoksessa I. E. Sigel et al. (toim.). *Parental belief systems: The psychological consequences for children* (2. painos, s. 319–346). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Driscoll, K. & Pianta, R. (2011). Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in

Parent-Child Relationships during Early Childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1-24. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/mothers-fathersperceptions-conflict-closeness/docview/1461360050/se-2>.

- Duvall Antonacopoulos, N. M. & Pychyl, T. A. (2010). Examination of the potential role of pet ownership, human social support and pet attachment in the psychological health of individuals living alone. *Anthrozoös*, 23(1), 37-54. <https://doi.org/10.2752/175303710X12627079939143>
- Dwyer, F., Bennett, P. C., & Coleman, G. J. (2006). Development of the Monash Dog Owner Relationship Scale (MDORS). *Anthrozoös*, 19(3), 243-256. <https://doi.org/10.2752/089279306785415592>.
- Evans, D. & Rothbart, M. (2007). Developing a model for adult temperament. *Journal of Research in Personality*, 41 (4), 868-888. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.11.002>.
- Eysenck, H. J. (1944). Types of personality: a factorial study of seven hundred neurotics. *Journal of Mental Science*, 90(381), 851-861.
- Feldman, R., Weller, A., Zagoory-Sharon, O., & Levine, A. (2007). Evidence for a Neuroendocrinological Foundation of Human Affiliation: Plasma Oxytocin Levels Across Pregnancy and the Postpartum Period Predict Mother-Infant Bonding. *Psychological Science*, 18(11), 965–970. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.02010.x>.
- Field, T., Healy, B., Goldstein, S., Perry, S., Bendell, D., Schanberg, S., Zimmerman, E. & Kuhn, C. (1988). Infants of depressed mothers show “depressed” behavior even with nondepressed adults. *Child development*, 59(6), 1569–1579. <https://doi.org/10.2307/1130671>.
- Goldsmith, H. H., Buss, A. H., Plomin, R., Rothbart, M. K., Thomas, A., Chess, S., . . . McCall, R. B. (1987). Roundtable: What Is Temperament? Four Approaches. *Child development*, 58(2), 505-529. <https://doi.org/10.2307/1130527>
- Gordon, I., Zagoory-Sharon, O., Leckman, J. F. & Feldman, R. (2010). Oxytocin and the Development of Parenting in Humans. *Biological psychiatry* (1969), 68(4), 377-382. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2010.02.005>.
- Gunnar, M. R. (1998). Quality of Early Care and Buffering of Neuroendocrine Stress Reactions: Potential Effects on the Developing Human Brain. *Preventive medicine*, 27(2), 208-211. <https://doi.org/10.1006/pmed.1998.0276>
- Hirvonen, R., Väänänen, J., Aunola, K., Ahonen, T., & Kiuru, N. (2018). Adolescents’ and mothers’ temperament types and their roles in early adolescents’ socioemotional functioning. *International Journal of Behavioral Development*, 42(5), 453-463. <https://doi.org/10.1177/0165025417729223>
- Imponen, N. & Pelliccioni, A. (2021). Ihmisen ja koiran ominaisuudet koira-omistajasuhteessa. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu202108264662>.

- Keltikangas-Järvinen, L. (2004). *Temperamentti: Ihmisen yksilöllisyys*. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2022). Temperamentti—mitä se on ja mihin se vaikuttaa?. *Duodecim*, 138(2), 139-144.
<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo16652.pdf>
- Kennelliitto (2022a) Hyötykoirat. Haettu 19.12.2022 osoitteesta
<https://www.kennelliitto.fi/koirat/hyotykoirat>
- Kennelliitto (2022b) Koirakokeet ja koirakilpailut. Haettu 19.12.2022 osoitteesta
<https://www.kennelliitto.fi/koiraharrastukset/koirakokeet-ja-koirakilpailut>
- Kennelliitto (2023). Koirarodut ja rotumääritelmät. Haettu 28.3.2021 osoitteesta
<https://www.kennelliitto.fi/koirat/koirarodut-ja-rotumaaritelmat>
- Kis, A., Turcsán, B., Miklósi, Á., & Gácsi, M. (2012). The effect of the owner's personality on the behaviour of owner-dog dyads. *Interaction studies*, 13(3), 373-385.
<https://doi.org/10.1075/is.13.3.03kis>
- Kiuru, N., Hirvonen, R., & Ahonen, T. (2019). Assessing temperament among Finnish early adolescents and their parents: Psychometric properties of the short forms of the temperament questionnaires. *Merrill Palmer Quarterly*, 65(3), 294-328.
- Kochanska, G., Friesenborg, A. E., Lange, L. A. & Martel, M. M. (2004). Parents' Personality and Infants' Temperament as Contributors to Their Emerging Relationship. *Journal of personality and social psychology*, 86(5), 744-759. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.5.744>.
- Kotschal, K., Schöberl, I., Bauer, B., Thibeaut, A. M., & Wedl, M. (2009). Dyadic relationships and operational performance of male and female owners and their male dogs. *Behavioural processes*, 81(3), 383-391. <https://doi.org/10.1016/j.beproc.2009.04.001>
- Kovács, K., Virányi, Z., Kis, A., Turcsán, B., Hudecz, Á., Marmota, M. T., ... & Topál, J. (2018). Dog-owner attachment is associated with oxytocin receptor gene polymorphisms in both parties. A comparative study on Austrian and Hungarian border collies. *Frontiers in psychology*, 435. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00435>
- Laukkanen, J., Ojansuu, U., Tolvanen, A., Alatupa, S., & Aunola, K. (2014). Child's Difficult Temperament and Mothers' Parenting Styles. *Journal of child and family studies*, 23(2), 312-323. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9747-9>.
- Li, J., Johnson, S. E., Han, W., Andrews, S., Kendall, G., Strazdins, L., & Dockery, A. (2014). Parents' Nonstandard Work Schedules and Child Well-Being: A Critical Review of the Literature. *The Journal of primary prevention*, 35(1), 53-73.
<https://doi.org/10.1007/s10935013-0318-z>
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. Jr. (2003). *Personality in adulthood: A five-factor theory perspective* (2. painos). New York: Guilford Press.

- McCrae, R. R. & Costa, P. T. Jr. (2008). The five-factor theory of personality. Teoksessa O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (toim.), *Handbook of personality: Theory and research* (s. 159–181). The Guilford Press.
- Metsäpelto, R., Feldt, T., Vierikko, E., Keltikangas-Järvinen, L., Rantanen, J., Mäkikangas, A., . . . Pulkkinen, L. (2015). Meitä on moneksi: Persoonallisuuden psykologiset perusteet. P^SSkustannus.
- Metsäpelto, R. & Pulkkinen, L. (2003). Personality traits and parenting: Neuroticism, extraversion, and openness to experience as discriminative factors. *European journal of personality*, 17(1), 59-78. <https://doi.org/10.1002/per.468>
- Meyer, I. & Forkman, B. (2014). Dog and owner characteristics affecting the dog–owner relationship. *Journal of veterinary behavior*, 9(4), 143-150. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2014.03.002>.
- Miklosi, A. (2014). *Dog behaviour, evolution, and cognition*. Oxford University Press.
- Morey, D. F. (2006). Burying key evidence: The social bond between dogs and people. *Journal of archaeological science*, 33(2), 158-175. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2005.07.009>
- Mulsow, M., Caldera, Y. M., Pursley, M., Reifman, A., & Huston, A. C. (2002). Multilevel Factors Influencing Maternal Stress During the First Three Years. *Journal of marriage and family*, 64(4), 944-956. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00944.x>.
- Naerde, A., Roysamb, E., & Tambs, K. (2004). Temperament in Adults-Reliability, Stability, and Factor Structure of the EAS Temperament Survey. *Journal of personality assessment*, 82(1), 71-79. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa8201_12.
- Netting, F. E., Wilson, C. C., & New, J. C. (1987). The Human-Animal Bond: Implications for Practice. *Social work (New York)*, 32(1), 60-64. <https://doi.org/10.1093/sw/32.1.60>
- Nieminen, E. (2015). Vanhemmuus ja pienten lasten temperamentti sekä näiden väliset yhteydet vanhempien arvioimana. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201505211943>.
- Odendaal, J. (2000). Animal-assisted therapy — magic or medicine? *Journal of psychosomatic research*, 49(4), 275-280. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(00\)00183-5](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(00)00183-5)
- Odendaal, J. & Meintjes, R. (2003). Neurophysiological Correlates of Affiliative Behaviour between Humans and Dogs. *The veterinary journal* (1997), 165(3), 296-301. [https://doi.org/10.1016/S1090-0233\(02\)00237-X](https://doi.org/10.1016/S1090-0233(02)00237-X)
- Pai, M. & Ha, J. (2012). Impact of Widowhood on Parent - Child Relations: Does Parents' Personality Matter? *Journal of Marriage and Family*, 74(3), 494-509. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.00975.x>

- Pirkkala, A. (2021). Koiran omistamisen rasitteet: taustatekijät ja yhteydet koiran sosiaaliseen kognitioon. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202106113655>
- Power, E. (2008). Furry families: Making a human-dog family through home. *Social & cultural geography*, 9(5), 535-555. <https://doi.org/10.1080/14649360802217790>
- Prato-Previde, E., Cusance, D., Spiezio, C., and Sabatini, F. (2003). Is the dog-human relationship an attachment bond? An observational study using Ainsworth's Strange Situation. *Behaviour* 140, 225–254. <https://doi.org/10.1163/156853903321671514>
- Prior, V. & Glaser, D. (2006). *Understanding Attachment and Attachment Disorders: Theory, Evidence and Practice*. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.
- Rajecki, D. W., Lamb, M. E. & Obmascher, P. (1978). Toward a general theory of infantile attachment: A comparative review of aspects of the social bond. *The Behavioral and brain sciences*, 1(3), 417-436. <https://doi.org/10.1017/S0140525X00075816>
- Ramirez, M. T. G., & Hernandez, R. L. (2014). Benefits of dog ownership: Comparative study of equivalent samples. *Journal of veterinary behavior*, 9(6), 311-315. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2014.08.002>
- Rehn, T., Beetz, A., & Keeling, L. J. (2017). Links between an Owner's Adult Attachment Style and the Support-Seeking Behavior of Their Dog. *Frontiers in psychology*, 8, 2059. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02059>
- Rehn, T., Lindholm, U., Keeling, L., & Forkman, B. (2014). I like my dog, does my dog like me?. *Applied animal behaviour science*, 150, 65-73. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.10.008>
- Rothbart, M. K., Ahadi, S. A., & Evans, D. E. (2000). Temperament and Personality: Origins and Outcomes. *Journal of personality and social psychology*, 78(1), 122-135. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.1.122>
- Rothbart, M. K., & Bates, J. E. (2006). Temperament. Teoksessa Damon, W., Lerner, R. M., Renninger, K. A., & Sigel, I. E. (toim.). *Handbook of Child Psychology, Volume 4, Child psychology in practice* (6. painos) (s. 99-166). New York: Wiley.
- Ryan, M. G., Storey, A. E., Anderson, R. E., & Walsh, C. J. (2020). Personality Traits and OwnerDog Attachment in a Canadian Sample. *Human-animal interaction bulletin* 2020, 8(3), 71-91. <https://doi.org/10.1079/hai.2020.0018>
- Schöberl, I., Beetz, A., Solomon, J., Wedl, M., Gee, N., & Kotrschal, K. (2016). Social factors influencing cortisol modulation in dogs during a strange situation procedure. *Journal of veterinary behavior*, 11, 77-85. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2015.09.007>

- Schöberl, I., Wedl, M., Bauer, B., Day, J., Möstl, E., & Kotrschal, K. (2012). Effects of Owner-Dog Relationship and Owner Personality on Cortisol Modulation in Human-Dog Dyads. *Anthrozoös*, 25(2), 199-214. <https://doi.org/10.2752/175303712X13316289505422>
- Shiner, R. L., Buss, K. A., McClowry, S. G., Putnam, S. P., Saudino, K. J., & Zentner, M. (2012). What Is Temperament Now? Assessing Progress in Temperament Research on the TwentyFifth Anniversary of Goldsmith et al. *Child development perspectives*, 6(4), 436-444. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2012.00254.x>
- Silfverberg T. (2022). Koiranomistajan temperamentin ja koiran roturyhmän vaikutukset koiran sosiaaliseen käyttäytymiseen. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202205242878>
- Strathearn, L., Iyengar, U., Fonagy, P. & Kim, S. (2012). Maternal oxytocin response during mother–infant interaction: associations with adult temperament. *Hormones and Behavior*, 61(3), 429-435. <https://doi.org/10.1016/j.yhbeh.2012.01.014>
- Strelau, J. (1998). *Temperament: A psychological perspective*. New York: Plenum Press.
- Strelau, J. & Zawadzki, B. (1993). The Formal Characteristics of Behavior-Temperament Inventory (FCB-TI): theoretical assumptions and scale construction. *European Journal of Personality*, 7, 313–336.
- Thalmann, O., Shapiro, B., Cui, P., Schuenemann, V. J., Sawyer, S. K., Greenfield, D. L., . . . Wayne, R. K. (2013). Complete Mitochondrial Genomes of Ancient Canids Suggest a European Origin of Domestic Dogs. *Science (American Association for the Advancement of Science)*, 342(6160), 871-874. <https://doi.org/10.1126/science.1243650>
- Tilastokeskus (2016). Suomen virallinen tilasto (SVT): Kotitalouksien kulutus [verkkojulkaisu]. Haettu 3.11.2022 osoitteesta http://www.stat.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2020-0420_tie_001_fi.html
- Tomasello, M., & Kaminski, J. (2009). Like Infant, Like Dog. *Science (American Association for the Advancement of Science)*, 325(5945), 1213-1214. <https://doi.org/10.1126/science.1179670>
- Topál, J., Miklósi, Á., Csányi, V., & Dóka, A. (1998). Attachment behavior in dogs (*Canis familiaris*): a new application of Ainsworth's (1969) Strange Situation Test. *Journal of comparative psychology*, 112(3), 219. <https://doi.org/10.1037/0735-7036.112.3.219>
- Wedl, M., Schöberl, I., Bauer, B., Day, J., & Kotrschal, K. (2010). Relational factors affecting dog social attraction to human partners. *Interaction Studies*, 11(3), 482-503. <https://doi.org/10.1075/is.11.3.09wed>